

การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกราะเกลือ จังหวัดนนทบุรี

บุญวัฒน์ สิทธิวิศิษฐ์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการจัดการสาธารณะ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์

พฤษภาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร. นพดล เดชประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช ประธานกรรมการสอบงานนิพนธ์ ดร. นนท์ สหยา กรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบปากเปล่าและเป็นคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่กรุณาเสนอแนะให้งานนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะมารดา ที่คอยให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทาง ช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ รวมทั้งกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ด้วยดีตลอดมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บุญพัฒน์ สิทธิวิศิษฐ์

56720075: สาขาวิชา: บริหารธุรกิจ (บริหารการจัดการสาธารณะ; บธ.ม.)

คำสำคัญ: การจัดการกลยุทธ์ / เครื่องปั้นดินเผา/ เกาะเกร็ด

บุญพัฒน์ ลิขิตวิศิษฐ์: การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: นพดล เศษประเสริฐ ,Ph.D., 82 หน้า. ปี พ.ศ. 2559.

งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดเป็นอาชีพหลักที่ชุมชนได้ทำกัน สืบทอดกันมา แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนไปทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้งาน หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองลดน้อยลงเรื่อย ๆ งานวิจัยนี้จึงเข้ามาศึกษาเพื่อหาว่ามีปัจจัย อะไรบ้างที่จะช่วยให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ 1. เพื่อศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะ เกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มคนในชุมชน เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยผลิต ผู้ประกอบการหรือ เจ้าของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ยัง เหลืออยู่ รวมทั้ง คนงาน ช่างปั้น โดยการ สัมภาษณ์ครั้งนี้ได้ทำการสุ่มสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ 5 คน ช่างฝีมือ และช่างปั้น 8 คน และ หน่วยงานภาครัฐ 5 คน รวม 18 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1.งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดเป็นอาชีพหลัก สามารถทำรายได้ให้กับคนในชุมชนมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยมี วิวัฒนาการดัดแปลงมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สะสมกันมาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิคการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของลูกค้า ที่เปลี่ยนไป 2. ด้าน SWOT พบว่า งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดกำลังประสบ ปัญหาทางด้านต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ไม่สามารถกำหนดราคาได้ ผู้ซื้อมีอำนาจ ต่อรองมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ผู้ผลิตรายอื่น สามารถผลิตได้ เนื่องจากที่เกาะเกร็ดจะมีต้นทุนทางการขนย้ายและค่าขนส่งสูงกว่าแหล่งผลิต อื่นที่ติดถนน แต่ทั้งนี้ถ้าเป็นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ฝีมือเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวมีลาย สลักวิจิตรจะมีคู่แข่งขึ้นน้อยราย จึงสามารถต่อรองราคากับผู้ซื้อได้ อย่างไรก็ตามงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองยังมีปัญหาจากปัจจัยภายในเกี่ยวกับการขาดแคลนช่างฝีมือ ซึ่งต้องกระตุ้น ให้เยาวชนรุ่นหลังหันมาสนใจงานศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและส่งเสริมให้มีงาน สร้างสรรค์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ซึ่งทำให้มีลูกค้าและสร้างอุปสงค์ของตลาดได้

ตลอดเวลาเหมือนดังในอดีตที่ผ่านมาได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับอุปสงค์ของตลาด เช่น จากเดิมผลิตหม้อ โอ่ง อ่าง ปรับเปลี่ยนมาผลิตกระถาง หม้อน้ำแกะสลัก และประยุกต์เป็นโคมไฟ หม้อน้ำและโถขนาดเล็ก ของที่ระลึก และของตกแต่งบ้านและตู้ปลาที่ทำด้วยดินเผาต่อไป

56720075 : MAJOR: PUBLIC MANAGEMENT;
M.B.A. (PUBLIC MANAGEMENT)

KEYWORDS : STRATEGY MANAGEMENT/ POTTERY/ KOH KRED

BHUNYAPADANA SITTHAVIZITD: STRATEGY MANAGEMENT TO REVISE
POTTERY JOBS IN KOH KRED, NONTHABURI PROVINCE . THESIS ADVISOR:
NOPPADOL DECHPRASERT, PH.D., 82 P. 2016.

Local pottery in Ban Koh Kred is the main occupation of the community, which is succeed to the present. Since the environment in both society and economy had been totally changed, the work of local pottery became less and less. This research attempts to study the factors to assist local pottery to strive sustainably. This study aims to study strategy to revise pottery in Koh Kred, Nontaburi Province.

This study was qualitative research study using in-depth interview whilst the population and subjects in this study were residents in Koh Kred pottery community including government sectors, manufacturers, entrepreneurs or remained factor owners of local pottery as well as workers and potters. The interviews were conducted by randomly selecting 18 subjects including five entrepreneurs, eight skilled labors and potters, and 5 official from government sectors.

The findings reveal that 1) Local pottery at Koh Kred was the core occupation that could lead the income to the residents from their ancestor's time to the present time. It could be developed from the accumulated folk wisdom and the development of the design as well as production technique to match the environment, economy, society, and the changed customers' requirement. 2) The study on SWOT found that local pottery at Koh Kred was facing the problem on increasing input cost whilst the prices could not be fixed. The buyer earned more bargaining power, especially in case that other manufacturers can produce products. As Koh Kred needed more cost on transportation and the delivery cost was higher than other manufacturers that were close to a road. However, the handicraft of Koh Kred pottery with the beautiful unique styles had limited competitors, they then could bargain the price to the buyer. Nevertheless, the handicraft of local pottery still encountered with internal factors of the lack of skilled labors. New generation

needed to be urged to be interested in local pottery and the promotion of the creative work adapted from folk wisdom should be encouraged and established the at-all-time demand of the market as in the past. There was the development on the design to fit the demand such as the change from making pot, jar or bowl to carved pot or pot as well as the adaptation to be lamp, water pot, small jar, souvenir, and home decoration staff including fish tank.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การวิเคราะห์แผนงานองค์กรด้วย PEST (LE)	9
การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส	11
การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ	17
การกำหนดกลยุทธ์	18
ความยั่งยืนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ที่บ้านเกาะเกร็ด	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	27
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	28
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	29
4 ผลการวิจัย.....	31
สรุปประเด็นโดยรวมจากบทสัมภาษณ์	38
การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT)	42
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	50
สรุปผลการวิจัย.....	50
อภิปรายผลการวิจัย.....	55
ข้อเสนอแนะ.....	57
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก ก.....	60
ภาคผนวก ข.....	75
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	82

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ ในลักษณะ ผลิตภัณฑ์ขึ้นอะไรบ้าง.....	31
4-2 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ ในลักษณะ ปัญหาและอุปสรรคมีอะไรบ้าง.....	32
4-3 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นช่างปั้น/คนงานในลักษณะการผลิตผลิตภัณฑ์ อย่างไรบ้าง	34
4-4 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐในลักษณะนโยบายและ แผนอย่างไรในการส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ด.....	36
4-5 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐในลักษณะปัญหาและ อุปสรรคเท่าที่ผ่านมามีอะไรบ้าง.....	37
4-6 สรุปเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนซึ่งวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายใน.....	47
4-7 สรุปเปรียบเทียบ โอกาสและอุปสรรคซึ่งวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายนอก.....	47
4-8 เปรียบเทียบกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค.....	49

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เครื่องปั้นดินเผา มีความผูกพันกับการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะมนุษย์ได้ใช้เป็นเครื่องมือใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน บรรจุน้ำและสิ่งของ ฉะนั้นจึงได้มีการประดิษฐ์คิดค้น และปรับปรุงเทคโนโลยีต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จากการสำรวจแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย พบว่านับตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 15-16 เป็นต้นมา ในพื้นที่ของราชอาณาจักรไทยได้ปรากฏแหล่งเตาเผาตั้งกระจายอยู่มากมายหลายแห่ง รวมทั้งได้มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมากหลายชนิด ทั้งที่ผลิตจากแหล่งเตาเผาในราชอาณาจักรไทยและที่ผลิตจากแหล่งเตาในต่างประเทศ ซึ่งได้ถูกนำมาเพื่อใช้สอยและจำหน่าย ให้กับกลุ่มชนบางกลุ่ม เครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ถูกผลิตและตกแต่งด้วย เทคนิคและลวดลายที่แตกต่างกันออกไปตามความสามารถของช่างในแต่ละท้องถิ่นหรือตามสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของแต่ละชุมชน ซึ่งบางแห่งอาจมีแหล่งดินที่อุดมสมบูรณ์เอื้ออำนวยต่อการผลิตเครื่องปั้นดินเผา นอกจากนี้ จากการที่ชุมชนบางแห่งมีพื้นที่ติดต่อกันหรือมีการทำการค้าร่วมกัน จึงทำให้อิทธิพลต่าง ๆ สามารถส่งผ่านไปยังอีกชุมชนหนึ่งได้อย่างง่ายดาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนศิลปะและเทคโนโลยี ซึ่งกันและกัน

ต่อมาจึงมีพัฒนาการของตนเอง ที่แตกต่างออกไปชุมชนบางแห่งก็อาจ มีพัฒนาการทางการผลิตที่เป็นของตนเอง โดยมีได้รับอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งในระยะแรกจะผลิตขึ้น เพื่อใช้ใน กลุ่มชนของตนเองก่อนต่อมาจึงสามารถพัฒนาจนกลายเป็นอุตสาหกรรมที่ยิ่งใหญ่ และมีการส่งไปจำหน่ายเป็นสินค้าออกให้แก่ชุมชนใกล้เคียง สำหรับเครื่องปั้นดินเผาในประเทศไทยในอดีต สามารถแบ่งออกตามยุคสมัยได้ดังนี้

ยุคหินกลาง พบเครื่องปั้นดินเผาผิวเคลือบมีความเงาและเครื่องปั้นดินเผา ลายเชือกทาบ สมัยหินใหม่ พบเครื่องปั้นดินเผาที่มีรูปแบบและลวดลายแปลกใหม่เพิ่มขึ้นที่มีทั้งลาย เรียบๆ ธรรมดาไปจนถึงลายที่มีความวิจิตรงดงามมาก ภาชนะสมัยหินใหม่ตอนต้นมีจุดเด่นคือ มีที่รองรับถาวร บ้างก็เป็นขากลวง 3 ขา มีรูเจาะไว้ 3 รู เพื่อไล่อากาศ

ยุคโลหะ ในยุคนี้ได้ถือเอางานเครื่องปั้นดินเผาเป็นหัตถกรรมดั้งเดิม ที่ค่อยๆ วัฒนาการ ด้านเทคโนโลยีขึ้นเรื่อยๆ

เครื่องปั้นดินเผาที่นิยมมากในวัฒนธรรมของชานคือ การทำลายเส้นขนาน ลายรูปสามเหลี่ยม ลายก้นชด ลายวงกลม ลายทแยง ต่อมาในสมัยทวารวดีเครื่องปั้นดินเผา แบ่งออกเป็น 6 ระยะเวลาดังนี้

ระยะที่ 1 ใช้เหล็กสัมฤทธิ์ทำเครื่องปั้นดินเผาแบบต่างๆ

ระยะที่ 2 เครื่องปั้นดินเผาในระยะนี้ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย เป็นแบบเรียบสีแดง

ระยะที่ 3 ได้พบเครื่องปั้นดินเผาเคลือบที่เก่าแก่ที่สุดที่ ต. จันเสน พยุหะคีรี พบวัตถุชิ้นเล็กๆ 2 ชิ้นเคลือบสีน้ำตาลอมเขียวเนื้อแกร่ง นอกจากนี้ยังมีเครื่องปั้นดินเผาอื่นที่เนื้อแกร่งและสีมันสวยงามมาก

ระยะที่ 4 ได้พบเครื่องปั้นดินเผามากขึ้น แสดงว่า ต.จันเสน ไม่ใช่หมู่บ้านเล็กๆ แล้ว

ระยะที่ 5 พบรูปสิ่งดินเผา รูปปั้นผู้ชาย เครื่องปั้นดินเผาในยุคนี้แบ่งเป็น 2 แบบคือ

แบบที่ 1 : พบเครื่องปั้นดินเผาที่มีลวดลายต่างๆ ประทับอยู่ เช่น ลายช้าง หงส์ วัวและนักรบ

แบบที่ 2 : พบไหปากผาย รอบปากสีแดงและขาว

ระยะที่ 6 พบเครื่องปั้นดินเผาเพียง 2 – 3 แบบ แต่ดูเหมือนว่าจะเผาในเตาอย่างแท้จริง ไม่ได้เผากลางแจ้งเหมือนแต่ก่อน แม้ว่าจะไม่ได้เผาเคลือบแต่ก็เผาได้อย่างสม่ำเสมอและแข็งดี

หลังจากนั้นในสมัยศรีวิชัย พบเครื่องปั้นดินเผาในบริเวณสนามบิน สมัยลพบุรี ได้พบเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีน้ำตาล (ไทยขอม) เป็นทั้งรูปคนและสัตว์ และเครื่องปั้นดินเผาสีน้ำตาลและน้ำเงินอ่อนคล้ายสังคโลก ต่อมายุคสมัยเชียงแสน ยุคนี้สามารถทำเคลือบได้หลายชนิด ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนความคิดระหว่างไทยกับจีน และหลังจากนั้นสมัยสุโขทัย มีการทำเครื่องปั้นดินเผาไฟสูงเลียนแบบจีนเป็นสินค้าส่งออก อีกอย่างหนึ่งเรียกว่าสังคโลก การผลิตเป็นการทำงานแบบอุตสาหกรรม สีของเครื่องเคลือบมักเป็นสีเขียวไข่กามีสีน้ำตาลบ้างประปราย อีกทั้งยังพบเตาเผาถึง 49 เตา ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าในสมัยสุโขทัยได้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นอุตสาหกรรม

จะเห็นได้ว่า การปั้นเครื่องปั้นดินเผาสมัยก่อนไม่มีเครื่องมือทุ่นแรงโดยจะจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานมากทำให้เครื่องปั้นดินเผาใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน เมื่อผ่านประสบการณ์ในการผลิตดินเผามานานจนมีความชำนาญทุกขั้นตอน โดยช่างปั้นเครื่องปั้นดินเผาใช้ปั้นทำจากท่อนไม้ขนาดใหญ่แต่งเป็นรูปวงกลมเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๕๐ เซนติเมตร รูปร่างคล้ายกับลูกข้างด้านบนตัดแบนราบด้านล่างจะมีรูปกลมเล็กประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ส่วนด้านบนพื้นดินจะมีไม้เป็นเดือยสูงประมาณ ๑๐ – ๑๕ เซนติเมตรไว้สำหรับตั้งเป็นหมอนเป็นลักษณะนี้ ใช้สำหรับปั้นภาชนะขนาดใหญ่ เช่น โอ่ง อ่าง หรือตุ่มใหญ่ ในการปั้นตุ่มใหญ่นั้นครั้งแรก ต้องปั้นขึ้นเป็นรูปโอ่งครึ่งใบก่อนหรือเรียกว่า ก่อพิมพ์ โดยเป็นส่วนล่างของตุ่มแล้วทิ้งไว้ ๑ วันเพื่อให้ดินแห้งหมาด ๆ จากนั้น

วันต่อมาจะทำการต่อให้เป็นรูปโองน้ำ จากนั้นนำไปตากแดด เมื่อแห้งแล้วจะเข้าไปเก็บไว้ในโรงงานเพื่อทำการเผาต่อไป

อย่างไรก็ตาม การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวไทยเชื้อสายมอญที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษชนชาติมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สันนิษฐานว่าคงจะมีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่มอญก่อนที่จะอพยพเข้ามาในประเทศไทย เมื่อชาวมอญได้รับพระบรมราชานุญาต ได้ตั้งบ้านเรือนบริเวณปากเกร็ดซึ่งสภาพดินเหมาะสมในการทำเครื่องปั้นดินเผาเมื่อมาตั้งบ้านเรือนบริเวณเกาะเกร็ดหมู่ ๑, ๖, ๗ จึงกลายเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีชื่อเรียกตามภาษามอญว่า กวานฮาโม (บ้านล่าง), กวานฮาตาว(บ้านบน), กวานอาม่าน, กวานโต้ และ กวานอะล้าด

พิศาล บุญผูก(2550) ให้ความเห็นว่าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยมายาวนานกว่า 500 ปี เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การผลิตเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองของไทย ซึ่งแฝงอยู่ในวงจรชีวิต สามารถสังเกตได้จากงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เป็นอุตสาหกรรมชุมชนที่สนองรับใช้ชีวิตประจำวันที่สนองต่ออารมณ์สุนทรียภาพ ที่มีส่วนสร้างจริยธรรมแก่ผู้คนในชุมชนและสร้างงานและอาชีพกับชุมชน

เครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดมีหลายขนาดตั้งแต่ขนาดใหญ่จนถึงขนาดเล็ก ตกแต่งแบบเรียบง่ายหรืออาจมีการแกะสลักลวดลายบ้างเพียงเล็กน้อย ได้แก่ โอง อ่าง ครก กระปุก และ โองพลู เป็นต้น ส่วนเครื่องปั้นดินเผาที่ทำขึ้นเพื่อมอบแก่บุคคลสำคัญ ก็จะมีหลายรูปแบบ เช่น หม้อน้ำ โองสลักลายวิจิตร ซึ่งสามารถสั่งทำได้เกือบทุกรูปแบบตามความต้องการของผู้สั่งทางราชการได้เห็นคุณค่าของการทำเครื่องปั้นดินเผาจึงได้ถือเอา หม้อน้ำลายวิจิตร เป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนนทบุรี

ในการปั้นเครื่องปั้นดินเผาจะต้องจัดหาดินเหนียวไว้เพื่อเตรียมไว้สำหรับการปั้น โดยครั้งหนึ่งต้องเตรียมครั้งหนึ่งหลายตันการเตรียมดินเมื่อในอดีต ดินที่ใช้ปั้นจะต้องมีความเหนียวตามคุณสมบัติ คือความเหนียวดีสีนวลหรือปนเหลือง ไม่มีสีดำเกินไป เนื้อดินจับกันเป็นก้อน ไม่ร่วนซุยเป็นดินที่พบได้บริเวณเกาะเกร็ด

ช่วงเวลาการทำดินจะเป็นช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายนโดยช่วงดังกล่าวจะขุดดินเป็นหลุมขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๖ เมตร ลึก ๒ เมตร แล้วนำมากองบริเวณพื้นดิน จากนั้นจะทิ้งดินไว้พอสว่างฤดูน้ำหลากก็จะขนส่งออกจากแหล่งดินแล้วนำมาเก็บไว้ในโรงงาน เมื่อดินมาถึงโรงงานก็จะแผ่ดินหนา ๕๐ เซนติเมตร จากนั้นจะใช้ควายย่ำดินเพื่อให้ดินเกิดความเหนียวใช้เวลาประมาณ ๑๕ – ๒๐ วัน ในขั้นตอนนี้ต้องมีผู้ควบคุม ๒ คนโดยมีหน้าที่โกยดินและรดน้ำดิน เมื่อมีความเหนียวได้ที่ แล้วก็นำมารวมเป็นกองสูงประมาณ ๒ เมตร

ปัจจุบันใช้เครื่องนวดดินสามารถดัดขึ้นตอนลง โดยใช้เวลาประมาณ ๒ – ๓ วัน เมื่อช่างปั้นจะใช้ให้ลูกศิษย์เซะดินเป็นกองเล็กๆ เมื่อช่างปั้นต้องการปั้นจะนำดินมาตีเป็นกลอนก็สามารถนำดินมาปั้นได้เลย

สำหรับลักษณะของเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ด เป็นเตาที่มีขนาดใหญ่มาก ยาวประมาณ ๔๐ เมตร กว้างประมาณ ๑๐ เมตร สูงประมาณ ๑๐ เมตร เป็นลักษณะของเตาหลังเต่า ซึ่งมีความแข็งแรงและสามารถบรรจุโอ่งน้ำได้มาก เมื่อจัดเรียงสิ่งของภายในเตา เสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะทำการปิดปากเตาโดยการก่ออิฐขึ้นมาเป็นชั้นๆ มีช่อง ๒ ช่องเมื่อทำการเผา เมื่อทำการเผา ๗ วัน เรียกว่าการรุ่มเตา จะใส่ฟืนช่องที่ ๑ จากนั้นจะเปิดรูด้านบนช่องที่ ๒ เร่งไฟขึ้นไปเรื่อยๆจนถึงวันสุดท้ายประมาณ ๒๕ วันจากนั้นจะรอให้เย็นลง ๑๐ วัน จึงสามารถออกเตาได้

การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ด จะต้องมีการไหว้เตาและเซ่นเตา โดยพิธีนี้ จะทำทุกครั้งที่มีการเผาเครื่องปั้นซึ่งเป็นความเชื่อว่าเป็นการบูชาผีเพื่อไม่ให้เครื่องปั้นดินเผาเสียหาย

ปัจจุบันชาวเกาะเกร็ดได้หันมาผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทสวายงาม (ลายวิจิตร) ซึ่งในอนาคตเป็นแหล่งอุตสาหกรรมดินเผาที่ใหญ่ที่สุดในภาคกลางก็ได้ ชาวเกาะเกร็ดเริ่มผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือนน้อยลง เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์อื่นสะดวกกว่า แรงงานก็หาได้ยากและต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทำให้ชาวเกาะเกร็ดหันไปทำอาชีพอื่น จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2540 ทางภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้ประชาชนอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ เครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดจึงได้รับการฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

แนวโน้มในอนาคตของเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด ลูกค้าน่าจะเป็นนักท่องเที่ยวและสินค้าที่ขายน่าจะเป็นประเภทของที่ระลึก ของขวัญ ซึ่งแรงงานที่จะมาสืบทอดฝีมือการแกะสลักและงานปั้นก็ยากขึ้น เพราะเป็นงานที่ต้องใช้การฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ นอกจากนั้นการปั้น มีหลายขั้นตอนทำให้เด็กรุ่นใหม่สนใจน้อย ประการสำคัญถ้าจะให้อาชีพคงอยู่ต่อไปจะต้องช่วยสนับสนุนสินค้าประเภทนี้ เพื่อสร้างเป็นอาชีพหลักและเพื่อให้งานเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดดำรงอยู่ สืบต่อไป

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผาแก่ผู้ประกอบการ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะใช้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวแปรในการศึกษาถึงการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลสูง ตลอดจนทำให้ผู้ประกอบการเครื่องปั้นดินเผาประสบความสำเร็จในธุรกิจ ต่อไป

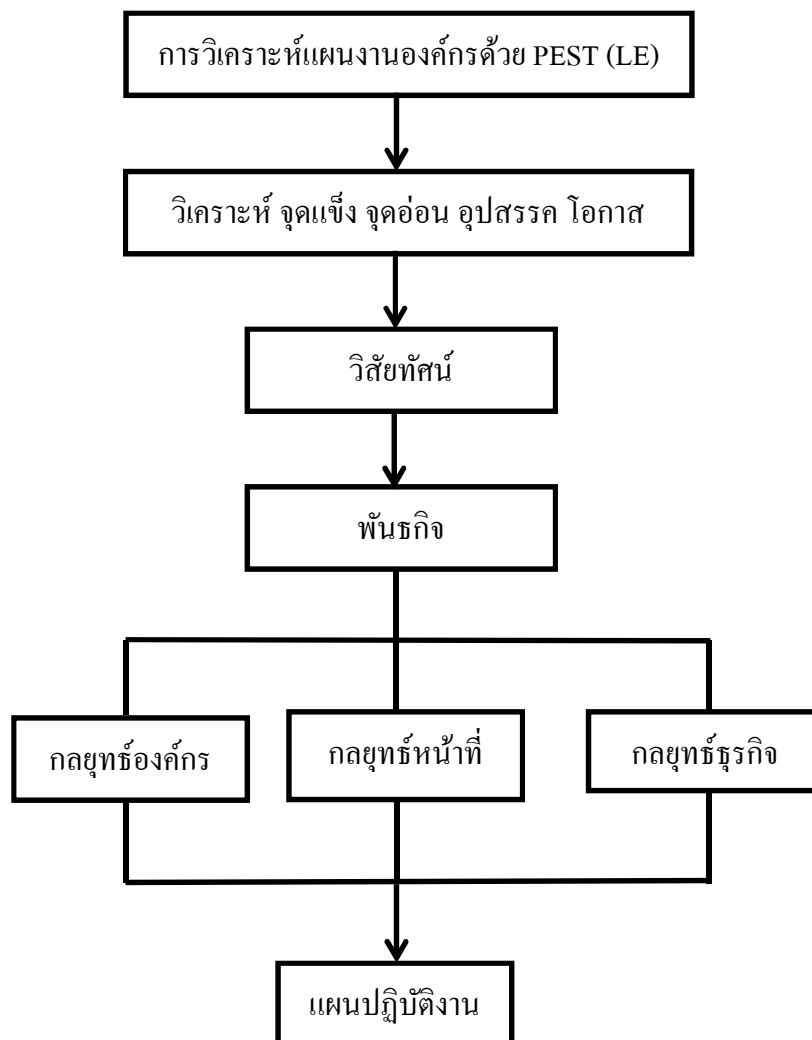
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกี๋ยด จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. แม้ว่างานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองจะมีอุปสรรคและมีจุดอ่อน แต่ก็มีจุดแข็งและโอกาสบางอย่างจึงทำให้งานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สามารถถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน
2. การนำหลักกลยุทธ์การบริหารธุรกิจมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกี๋ยด จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของงานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด และเป็นแนวทางในการพัฒนางานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองให้มีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ
2. ทำให้ทราบถึงหลักกลยุทธ์การบริหารธุรกิจแนวทางฟื้นฟูอาชีพ เครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษางานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นศึกษา การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีและจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการบริหารจัดการองค์กร รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่กำลังประสบทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย

กลุ่มคนในชุมชนเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดได้แก่ หน่วยผลิตผู้ประกอบการหรือเจ้าของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ยังเหลืออยู่ รวมทั้ง คนงาน ช่างปั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ที่หมู่ 1, 6 และ 7 ซึ่งเป็นแหล่งงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ด ในการวิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึกกับหน่วยผลิตหรือเจ้าของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง ทั้ง 4 แห่งและสุ่มสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ 5 คน ช่างฝีมือและช่างปั้น 8 คน และหน่วยงานภาครัฐ 5 คน รวม 18 คน โดยทำแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและคำถามที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีและจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการบริหารจัดการองค์กร รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่ กำลังประสบทั้งในอดีตและปัจจุบัน

3. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในระหว่าง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่ทำขึ้นด้วยมือมนุษย์หรือใช้เครื่องทุ่นแรงบ้างเพียงเล็กน้อย ซึ่งจะแฝงศิลปะเฉพาะอยู่ในตัว เป็นแบบไม่เคลือบ เนื้อจะมีสีน้ำตาลแดง ซึ่งจะอยู่ในรูปเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โอ่ง อ่าง หม้อ ภาชนะต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดจะมีการสลักลายสวยงามและมีจารองที่ทำด้วยดินเผา แต่เมื่อชีวิตความเป็นอยู่สิ่งแวดล้อม และสังคมเปลี่ยนแปลงไป งานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองจะดัดแปลงออกแบบเป็นเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เป็นของที่ระลึก เครื่องประดับตกแต่งบ้าน กระจ่าง แจกัน เป็นต้น

2. กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางในการดำเนินงานเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์กับพันธกิจ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย

3. การวิเคราะห์ SWOT หมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการบริหารจัดการธุรกิจเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด

4. การวิเคราะห์แผนงานองค์กรด้วย PEST (LE) หมายถึง การวิเคราะห์การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม กฎหมาย สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยี เพื่อบริหารจัดการธุรกิจเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยเรื่อง “การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย รายงาน บทความ และข้อเขียนทางวิชาการ ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. การวิเคราะห์แผนงานองค์กรด้วย PEST (LE)
2. การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส
3. การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ
4. รูปแบบกลยุทธ์องค์กร กลยุทธ์หน้าที่ กลยุทธ์ธุรกิจ
5. ความยั่งยืนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ที่บ้านเกาะเกร็ด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์แผนงานองค์กรด้วย PEST (LE)

โลกเปลี่ยนแปลงไปทุกวัน มีหลากหลายผลที่ทำให้องค์กร (ทั้งที่หวังและไม่หวังผลกำไร) จำเป็นต้องเกาะติดความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกที่อาจส่งผลต่อการดำเนินองค์กร เช่น เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน เพื่อตรวจสอบ โอกาสและภัยคุกคาม เพื่อประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร โดยเฉพาะการอาศัยข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจในการบริหารองค์กร ด้วยการวิเคราะห์แผนงาน “PEST (LE)”

PEST (LE) เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์แผนงานองค์กรในภาพรวม องค์กรธุรกิจหลายองค์กรประยุกต์ใช้ PEST (LE) เพื่อวิเคราะห์ภาพรวมและแนวโน้มด้านการตลาด ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ 6 ปัจจัยสำคัญ เพื่อการตัดสินใจ คือ

P – Political การเมือง

E – Economic เศรษฐกิจ

S – Sociological สังคม

T – Technical เทคโนโลยี

L – Legal กฎหมาย

E – Environmental สิ่งแวดล้อม

P – Political การเมือง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร อาทิทุนสนับสนุนจากรัฐบาล กลุ่มคนในระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติที่อาจมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล สงคราม ความขัดแย้ง หรือการก่อการร้าย การเปลี่ยนแปลงภายในรัฐบาล นโยบายการเมืองภายในประเทศ ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ

E – Economic เศรษฐกิจ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร อาทิภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันภายในประเทศที่ตั้งขององค์กร แนวโน้มเศรษฐกิจภายในและต่างประเทศ ประเด็นต่างๆ ไป เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน และภาวะเงินเฟ้อ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชากรศาสตร์ เช่น รายได้และอัตราการว่างงาน การค้าระหว่างประเทศ เช่น อัตราส่วนการนำเข้า / ส่งออก

S – Sociological สังคม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร อาทิ สื่อ โดยเฉพาะการนำเสนอข้อมูลข่าวที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เชื้อชาติ ขนาดครอบครัว และชาติพันธุ์ รูปแบบในการดำเนินชีวิต ทศนคติทางสังคม ที่มีผลต่อรูปแบบของกิจกรรม ผลิตภัณฑ์และบริการ ที่องค์กรดำเนินการ สุขภาพประชากร อายุขัยเฉลี่ย และมาตรฐานการครองชีพ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในกิจกรรมสันตนาการที่เป็นที่นิยมในสังคม

T – Technical เทคโนโลยี ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร อาทิเทคโนโลยีที่องค์กรใช้ในการผลิตและบริการจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงหรือไม่ และผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ๆ ต่อกระบวนการผลิต กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี สัญญาอนุญาต สิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา นวัตกรรมทางเทคโนโลยี การประดิษฐ์ และการค้นพบใหม่ๆ แหล่งพลังงานและเชื้อเพลิงใหม่ที่สามารถใช้ในการผลิตและบริการ ความก้าวหน้าของอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายการสื่อสาร

L – Legal กฎหมาย ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร อาทิการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย เช่น กฎหมายการจ้างงาน กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม และกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค

E – Environmental สภาพแวดล้อม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร อาทิประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนิเวศวิทยา เช่น ที่ตั้งของบริษัท ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เช่น ปรากฏการณ์เอลนีโญ ลีลามิ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร เช่น รูปแบบของการบริหารจัดการองค์กร ความสัมพันธ์ของพนักงาน วัฒนธรรมองค์กร ทศนคติของพนักงาน การพัฒนาองค์กร (2555) เข้าถึงได้จาก

<http://nstda.or.th/blog/>

สรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องนี้จะศึกษา การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งการนำ PESTLE มาเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ถือว่าเป็น เครื่องมือที่สามารถบริหารจัดการเรื่องปัจจัยเสี่ยงหรือ โอกาสต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการ สามารถวิเคราะห์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และปัจจัยอื่นๆ รอบตัวได้มากขึ้น ซึ่ง ขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญคือ การรวบรวมข้อมูล และต้องมั่นใจว่าข้อมูลเหล่านั้นต้องมีความน่าเชื่อถือ เป็นอย่างดี เพื่อให้ขั้นตอนการนำมาวิเคราะห์ในขั้นต่อ ๆ ไปจะได้มีประสิทธิภาพและแม่นยำมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้การนำ PESTLE มาใช้เพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ทั้งนี้เราควร ใช้ PESTEL ประกอบกับเครื่องมือตัวอื่นเพื่อให้เห็นมุมมองที่เพิ่มขึ้นด้วย อย่างเช่น SWOT เป็น กลยุทธ์ที่สำคัญในการที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้าน เกาะเกร็ด สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส

การบริหารจัดการ (2550) เข้าถึงได้จาก http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book การ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ขององค์กร (SWOT) สามารถอธิบายดังนี้

S : Strong (จุดแข็ง)

W : weak (จุดอ่อน)

O : Opportunity (โอกาส)

T : threat (อุปสรรค)

S และ W เป็น การวิเคราะห์ภายในองค์กร (Internal analysis)

O และ T เป็น การวิเคราะห์ภายนอกองค์กร (External analysis)

หลักการวิเคราะห์โดยตรวจสอบภายในองค์กรเปรียบเทียบกับสภาวะแวดล้อมภายนอก องค์กร ซึ่งสภาวะแวดล้อมภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้ หรือ ไม่ได้เกิดจากตัวองค์กรเอง

- S มีจุดแข็งอะไรบ้างในองค์กร เช่น พนักงานมีประสิทธิภาพ อายุงานของพนักงานมาก และสามารถพัฒนาได้ง่าย

- W มีจุดอ่อนอะไรบ้างในองค์กร เช่น การส่งมอบล่าช้ากว่าคู่แข่ง การประสานงานไม่ดี การบริการไม่ดี

- O จากสภาพแวดล้อมภายนอกอะไรบ้าง ที่เอื้อประโยชน์ให้องค์กร

- T จากสภาพแวดล้อมภายนอกอะไรบ้าง ที่เป็นอุปสรรคต่อองค์กร

ส่วนใหญ่สภาวะแวดล้อมภายนอกขององค์กรจะเกี่ยวกับ การเมือง สังคม แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกค้า รวมไปถึงสภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศและต่างประเทศ ข่าวดังโรคระบาด สงครามระหว่างประเทศ ซึ่งองค์กรต้องทำการวิเคราะห์ให้ดี ไม่เอนเอียง เพราะถ้าเอนเอียงแล้วจะไม่สามารถนำผลวิเคราะห์ทำการปรับปรุงองค์กรได้ หรือบางครั้งอาจเลวร้ายถึงขนาดชักนำองค์กรไปผิดทางได้ นอกจากนี้ต้องจับสถานการณ์ภายนอกองค์กรให้ดี จุดแข็งบางเรื่องที่เคยเป็นจุดแข็ง เมื่อมีคู่แข่งมากขึ้น จุดแข็งก็อาจจะกลายเป็นจุดอ่อนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ถ้าหัวหน้างานหรือผู้บริหารระดับต้นและกลางทำวิเคราะห์ SWOT องค์กรที่ไร จะเห็นว่าผลสรุปจะออกมาว่ามีปัญหาความไม่ชัดเจนของทิศทางองค์กร ขาดทรัพยากรสนับสนุน แต่ถ้าเป็น SWOT ที่ให้ระดับผู้บริหารระดับสูงทำการวิเคราะห์ จะเห็นผลการวิเคราะห์อีกแบบหนึ่ง เช่น การประสานงานไม่ดี ขาดระเบียบวินัย ดังนั้น การทำ SWOT ควรใช้บุคลากรทุกแผนกและอาจจะใช้หัวหน้างาน ผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูงมาทำร่วมกัน และรวบรวมจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคทั้งหมดมารวมกัน และต้องเปิดโอกาสให้ผู้เสนอ SWOT ให้เหตุผลและอธิบายสาเหตุว่าทำไมจึงให้หัวข้อนี้เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส หรืออุปสรรค จากนั้นให้ที่ประชุมซักถามและออกความเห็น แล้วใช้มติที่ประชุมเป็นการชี้ขาดว่าเห็นชอบหรือไม่ หรือจะเปลี่ยนเป็นประเภทอื่น

นอกจากการ SWOT โดยวิเคราะห์ที่ละด้านแล้ว ยังมีวิธีการ SWOT อีกแบบที่น่าสนใจ บางครั้งอาจจับคู่ทำการวิเคราะห์แบบนี้ได้

- SO วิเคราะห์พร้อมกันเลยว่า มีจุดแข็งอะไรและมีโอกาสอะไรที่สนับสนุนจุดแข็งนั้น
- ST วิเคราะห์ว่ามีอุปสรรคอะไรบ้าง และจะสามารถใช้จุดแข็งแก้ไขอุปสรรคนั้นได้อย่างไร
- WO วิเคราะห์ว่ามีสภาพแวดล้อมภายนอกอะไรบ้างที่เอื้อโอกาสให้แล้ว แต่ถ้ายังมีจุดอ่อนอะไรที่จะทำให้ฉวยโอกาสนั้นไม่ได้
- WT วิเคราะห์ว่ามีสภาพแวดล้อมภายนอกอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคและยังกระทบกับจุดอ่อนโดยตรงด้วย

รัชนี โตอาจ (2553) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของบ้านเกาะเกร็ด เพื่อพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของบ้านเกาะเกร็ด เพื่อพิจารณาโอกาสและอุปสรรคของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังกล่าวเรียกว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค(SWOT Analysis) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths)

เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในบ้านเกาะเกร็ด เพื่อค้นหาจุดแข็งของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดที่มีส่วนสนับสนุนในโรงงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses)

เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในบ้านเกาะเกร็ด เพื่อค้นหาจุดอ่อนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเกาะเกร็ดที่มีส่วนทำให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองต้องลดน้อยลงไป

3. การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities)

เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อค้นหาโอกาสช่องทางที่จะส่งเสริมสนับสนุนงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ดให้เจริญยิ่งขึ้นไป

4. การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats)

เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อค้นหาอุปสรรคหรือภัยคุกคามที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ด

องค์ประกอบของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยจุดแข็งและจุดอ่อนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด โดยพิจารณาจากปัจจัยทางด้านการผลิต แรงงาน การจัดการ การตลาดและสภาพแวดล้อมหรือแหล่งที่ตั้งของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ด โดยมีรายละเอียดดังนี้

จุดแข็ง

1. ความสามารถของช่างปั้นและช่างฝีมือ

ช่างปั้นและช่างฝีมือมีความยืดหยุ่นสามารถพัฒนาฝึกหัดการปั้นและการสลักลาย เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของลูกค้าในแต่ละยุคแต่ละสมัย เช่นแต่เดิมจะปั้นอ่าง โอง หม้อ ต่อมาเปลี่ยนเป็นปั้นกระถาง และเริ่มนิยมหันมาสลักลายวิจิตรสวยงาม ช่างฝีมือก็จะเริ่มหันมาฝึกหัดแกะสลักลาย ช่างฝีมือบางคนสามารถทำได้เองทุกขั้นตอนทั้งปั้นและแกะลาย แต่ถ้าเป็นโรงงานผลิตทีละมาก ๆ จะมีช่างเฉพาะช่างปั้น ช่างขัด ช่างแกะสลัก นอกจากนั้นจะคัดแปลงผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายหรือมีหลายรูปแบบ เช่น ทำเป็นของตกแต่งบ้านและสวน ประดับตู้ปลา ของที่ระลึก เพื่อจะได้ยืดหยุ่นตามความต้องการของตลาด

2. ลักษณะความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดมีการผลิตผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ออกมาหลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของอุปสงค์ของตลาด ถือเป็นทางเลือกถึงความเสี่ยง รูปแบบของผลิตภัณฑ์สามารถประยุกต์ให้ปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยแต่ยังคงแฝงแบบลวดลายของวัฒนธรรมเดิมไว้ เช่น เดิมใช้หม้อน้ำสลักลายวิจิตรสำหรับใช้ใส่น้ำ แต่ต่อมามีผลิตภัณฑ์อื่นใช้ใส่น้ำแทนก็ดัดแปลงหม้อน้ำใบใหญ่ให้เป็นใบเล็กหรือทำเป็นขนาดจิ๋ว เพื่อทำเป็นเครื่องประดับแต่งบ้าน หรือเป็นของที่ระลึก หรือดัดแปลงให้เป็นโคมไฟ

3. ความมีชื่อเสียงของเกาะเกร็ด

เกาะเกร็ดมีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองตั้งแต่สมัยโบราณเป็นที่รู้จักกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. แหล่งที่ตั้ง

เกาะเกร็ดเป็นแหล่งที่ตั้งที่ดีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในอดีตเหมาะสำหรับเป็นแหล่งผลิตที่ดีมีปัจจัยการผลิตที่สำคัญสามารถหาได้จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นและเป็นแหล่งจำหน่ายหรือเป็นตลาดที่ดีมีการขนส่งสะดวกทางเรือ สำหรับในปัจจุบันเกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งชุมชนอยู่ใกล้เมืองหลวงทำให้เป็นแหล่งจำหน่ายที่ดีเป็นศูนย์กลางการค้าและพัฒนากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ดึงดูดลูกค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มาที่เกาะเกร็ดสามารถท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบทั้งชมวิว ล่องน้ำรอบเกาะ ศึกษาศิลปวัฒนธรรม วัด โบสถ์ สาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง ถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ทำให้ลูกค้ารู้จักงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองมากขึ้นและซื้อกลับไปทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น

จุดอ่อน

1. ทรัพยากรการผลิตลดลง

ทรัพยากรการผลิตที่สำคัญของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเริ่มหายากทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ดิน เดิมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปทำให้ดินหายากและต้องสั่งซื้อจากที่อื่นและต้องเสียค่าขนส่งและค่าขนย้าย ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่อื่น เช่นเดียวกับฟืน ทรายซึ่งเริ่มหายากและมีราคาแพงขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองจะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าเดิมมาก ในขณะที่ราคาขายไม่สามารถกำหนดได้เนื่องจากมีผู้ผลิตจากที่อื่นหรือคู่แข่งจากภายนอกมากขึ้น

2. แรงงานมีฝีมือหายาก

แรงงานฝีมือ เช่น ช่างปั้นและช่างแกะลายยังเหลืออยู่ไม่กี่คนและเด็กรุ่นหลังไม่ค่อยสนใจจะฝึกหัดเพื่อเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่ช่างฝีมือมักเป็นผู้ประกอบการเองหรือเป็นเครือญาติกับหน่วยผลิตเป็นการทำในครัวเรือนจึงทำให้มีรายได้ไม่มากนัก แต่ทำเพราะใจรักงานทางด้านศิลปะ เมื่อมีรายได้ไม่มากนักทำให้ไม่กระตุ้นให้มีคนมาสนใจฝึกหัดทำเป็นอาชีพหลัก การที่แรงงานมีฝีมือหายาก ทำให้หน่วยผลิตบางแห่งที่ไม่ได้วางแผนเตรียมพร้อมไว้อาจต้องปิดกิจการ ถ้าหาช่างฝีมือไม่ได้หรือต้องเสียค่าแรงงานฝีมือสูงเกินไปทำให้ต้องขาดทุน

3. ปัญหาทางการตลาดและการจัดการ

หน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองไม่ค่อยมีกลยุทธ์ทางการตลาด ส่วนใหญ่จะผลิตเฉพาะที่มีลูกค้ามาสั่งและบางครั้งลูกค้ามาสั่งทีละมาก ๆ ต้องใช้เวลาหรือทำไม่ทันในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นในกระบวนการผลิตบางครั้งจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ โดยเฉพาะเรื่องเตาเผาจะมีข้อจำกัด เช่น เตาเผามีขนาดใหญ่ จะต้องเผาทีละมาก ๆ ถึงจะคุ้ม หรือกรณีหน่วยผลิตบางแห่งที่ไม่มีเตาเผาเป็นของตนเอง บางครั้งไม่สามารถหาเตาเผาได้จึงไม่สามารถรับงานได้

4. การขาดการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ

หน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองยังไม่สามารถรวมตัวกันอย่างเป็นทางการจึงทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาดและการรวมตัวกันสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยโอกาสและอุปสรรคของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล ภาวะเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและภาวะการแข่งขัน

โอกาส

1. นโยบายของรัฐบาล

ในปี 2540 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เกาะเกร็ดได้รับการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี จึงส่งผลให้เกาะเกร็ดมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเที่ยวกันมากมายจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาดูการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและซื้อสินค้ากลับไป ถือเป็นโอกาสเปิดตลาดทำให้ลูกค้าจากหลาย ๆ ที่มารู้จักงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากที่เกาะเกร็ดเป็นที่ที่มีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง

2. ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว

นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มาจากกรุงเทพฯ หรือแม่กระทั่งคนกรุงเทพฯ ถ้าต้องการเปลี่ยนบรรยากาศอยากไปท่องเที่ยวชมวิว ศึกษาศิลปวัฒนธรรมพื้นที่ใกล้กรุงเทพฯ มักจะนึกถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เกาะเกร็ด ซึ่งไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก แต่มีบรรยากาศเหมือนไปต่างจังหวัด ได้สัมผัสศิลปวัฒนธรรมและนั่งเรือเที่ยวรอบเกาะล่องแม่น้ำเจ้าพระยา ชมการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผา ทำขนมหวานโบราณ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเรื่อยๆ ทำให้ชุมชนมีรายได้ดีขึ้น ทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นและร่วมใจกันที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ยิ่งภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวจะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและอุปสงค์ต่อเครื่องปั้นดินเผาเพิ่มขึ้น

3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

เมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าทำให้มีการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงมากขึ้น ทำให้ประหยัดเวลาและสะดวกในการทำงานมากขึ้น เช่น การมีเครื่องผสมดิน ทำให้ดินปั้นง่ายขึ้นซึ่งแต่เดิมต้องใช้ควายเหยียบ สำหรับเตาโบราณที่ต้องใช้ฟืนก็จะพัฒนาเป็นเตาแก๊สซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงได้

อุปสรรค

1. การมีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้น

ในช่วงที่งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองฟื้นตัวอีกครั้ง โดยเฉพาะช่วงที่ผลิตกระถางต้นไม้ อุปสงค์ของกระถางต้นไม้ทั่วประเทศสูงขึ้นมาก การผลิตกระถางที่เกาะเกร็ดผลิตไม่ทัน ทำให้มีผู้ผลิตรายใหม่หรือคู่แข่งรายใหม่เกิดขึ้น เนื่องจากการผลิตกระถางสามารถฝึกผลิตได้ง่ายไม่มีลักษณะเฉพาะ การที่มีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้นมากทำให้ส่วนแบ่งตลาดของเกาะเกร็ดลดลง

2. การมีอำนาจต่อรองของผู้ซื้อ

เมื่อมีผู้ผลิตหลายรายเพิ่มขึ้นทำให้ไม่มีอำนาจกำหนดราคา ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมีผลทำให้ผู้ซื้ออำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น

3. การมีสินค้าอื่นมาทดแทน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการผลิตพลาสติก อลูมิเนียมทำให้มีผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทดแทนงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โถง อ่าง หม้อ กระถาง ที่ทำด้วยเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองลดลง

ผลจากการวิเคราะห์ทางด้าน SWOT พบว่างานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดกำลังประสบปัญหาทางด้านต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ไม่สามารถกำหนดราคา

ได้ ผู้ซื้อที่มีอำนาจต่อรองมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ผู้ผลิตรายอื่นสามารถผลิตได้ เนื่องจากที่เกาะเกร็ดจะมีต้นทุนทางด้านแรงงานย้ายและค่าขนส่งสูงกว่าแหล่งผลิตอื่นที่ติดถนน แต่ทั้งนี้ถ้าเป็นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ฝีมือเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวมีลายสลักวิจิตรจะมีคู่แข่งขน้อยราย จึงสามารถต่อรองราคากับผู้ซื้อได้ อย่างไรก็ตามงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองยังมีปัญหาจากปัจจัยภายในเกี่ยวกับการขาดแคลนช่างฝีมือ ซึ่งต้องกระตุ้นให้เยาวชนรุ่นหลังหันมาสนใจงานศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและแสดงให้เห็นว่ายังมีช่างฝีมือที่สามารถทำงานได้ผลงานที่มีชิ้นเดียว โดดเด่นเป็นที่รู้จักและต้องการของลูกค้าประจำและลูกค้าชาวต่างชาติที่รักงานศิลปะทางด้านนี้และส่งเสริมให้มีงานสร้างสรรค์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ซึ่งทำให้มีลูกค้าและสร้างอุปสงค์ของตลาดได้ตลอดเวลา เช่น งานสร้างสรรค์ออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งประดับตู้ปลาซึ่งสามารถทำด้วยตนเองไม่ต้องลงทุนมากสามารถหาเลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง มีความสุขกับการทำงานที่ตนชอบมีอิสระ

สรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องนี้จะศึกษา การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งนำเอาการวิเคราะห์ SWOT มาเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ด เพื่อฟื้นฟูและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ

โดยทั่วไปแล้วผู้นำขององค์กรต้องมีแนวคิดหรือวิสัยทัศน์เป็นการแสดงภาวะผู้นำและชี้นำองค์กรให้ไปในทิศทางเดียวกัน สิ่งที่ต้องตรวจสอบเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีดังนี้

1. ผู้นำองค์กรจะมีปรัชญาในการก่อตั้งองค์กรอยู่แล้ว เช่น เป็นองค์กรที่เน้นลูกค้า องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรทำเพื่อสังคม องค์กรที่เน้นคุณภาพและบริการ เป็นต้น

2. วิสัยทัศน์ขององค์กร เป็นสิ่งที่ผู้นำตั้งเป้าหมายในอนาคตข้างหน้า 5-10 ปี เป็นประโยชน์ที่ผู้นำองค์กรตั้งขึ้น เพื่อสื่อให้พนักงานในองค์กรมุ่งไปในทิศทางนั้น เช่น ต้องการเป็นผู้นำด้านอาหารในเอเชียภายในปี 2555 เป็นต้น

วิสัยทัศน์ขององค์กรเมื่อมีการดำเนินการไปสักระยะ ผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ใหม่ได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงและการตั้งวิสัยทัศน์ ต้องดูสภาพแวดล้อมของธุรกิจ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของลูกค้า และความสามารถขององค์กร

3. อันดับต่อไปให้พิจารณา พันธกิจขององค์กร พันธกิจเป็น แนวทางในการดำเนินการเพื่อให้วิสัยทัศน์ขององค์กรบรรลุผล เช่น ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความคิดริเริ่ม เพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

โดยส่วนใหญ่ผู้นำมักใช้หลักของ Balance score card 4 ด้านมาเป็นตัวตั้งพันธกิจให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ไปด้วย ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านบุคลากรว่าจะมีแนวทางดำเนินการทั้ง 4 ด้านอย่างไรให้บรรลุวิสัยทัศน์ด้วยแล้ว พันธกิจจะยิ่งสมบูรณ์มากขึ้น

4. วัตถุประสงค์ขององค์กร คือ สิ่งที่ต้องการมุ่งหวังจากแนวทางดำเนิน (พันธกิจ) ถ้าใช้หลักของ Balance score card 4 ด้านตั้งพันธกิจไว้แล้ว ก็ให้ตั้งวัตถุประสงค์ให้ครบทั้ง 4 ด้านตามพันธกิจด้วย

5. เป้าหมายขององค์กร คือ ขอบเขตของวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ต้องกำหนดให้ชัดเจน วัดผลได้เป็นตัวเลข เช่น ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น 10% ถ้าใช้หลัก Balance score card 4 ด้านจับไว้ ให้ระบุเป้าหมายให้ครบทุกด้านเหมือนวัตถุประสงค์

ข้อมูลทั้ง 5 ข้อ ให้องค์กรเริ่มบันทึกตั้งแต่ปัจจุบันย้อนหลังไป 2 ปี และลงข้อมูลแนวโน้มต่อไปอีก 2 ปีข้างหน้า ว่า ปรชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เมื่อทำครบทั้ง 5 ข้อแล้ว ให้องค์กรตรวจสอบเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งขึ้นมาเปรียบเทียบกับผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ว่ามีผลลัพธ์ต่างกันอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรหรือไม่ ถ้าไม่ได้ตามเป้าหมาย นั่นหมายถึง เกิด Gap ขึ้นมาส่วนหนึ่งแล้ว แต่ถ้าได้ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายแล้ว ก็นับว่าเป็นเรื่องดี ในปีถัดไปจะกำหนดเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างไร Gap เป็นเท่าไร มีความพร้อมไหม ทำมาถึงขั้นตอนนี้แล้ว จะเห็นว่าองค์กรเริ่มมีหัวข้อที่ต้องปรับปรุงองค์กร การบริหารจัดการ (2550) เข้าถึงได้จาก <http://www.tpa.or.th/writer/read>

สรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องนี้จะศึกษา การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งจะต้องมีการสร้างพันธกิจขององค์กร พันธกิจเป็น แนวทางในการดำเนินการเพื่อให้วิสัยทัศน์ขององค์กรบรรลุผล ที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ด พื้นฟูและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การกำหนดกลยุทธ์

1. กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate strategy)

กลยุทธ์การเจริญเติบโต (Growth strategies) เป็นกลยุทธ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ยอดขาย กำไร และสินทรัพย์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระหว่างที่ธุรกิจอยู่ในขั้นที่ถ่วงขยายตัว วัตถุประสงค์เพื่อการเจริญเติบโต เพื่อความอยู่รอดเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง อันจะนำมาซึ่งยอดขายที่สูงขึ้น ต้นทุนต่อหน่วยลดลง และเป็นผลเนื่องจากประสบการณ์ในการผลิตและเป็นผลทำให้กำไรสูงขึ้นอีกด้วย สำหรับ H.J. Heinz Company ถือได้ว่า ได้เน้น

กลยุทธ์การเจริญเติบโต โดยวิธีทางลัด เพื่อตัดลดค่าใช้จ่ายทั้งทางด้านการเงินและการบริหารจัดการ กลยุทธ์ที่สำคัญของบริษัท คือ

1.1 กลยุทธ์การควบกิจการ (Merger) ดำเนินกลยุทธ์การขยายธุรกิจเพื่อลดต้นทุน ทางด้านเทคโนโลยี ต้นทุนการผลิต เทคนิคและความชำนาญ ด้วยการควบรวมกิจการที่มีจุดแข็งในการดำเนินธุรกิจ

1.2 กลยุทธ์การซื้อกิจการ ดำเนินการการซื้อกิจการที่สามารถสร้างผลกำไรที่ดี เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่รวดเร็ว ลดขั้นตอนการดำเนินงาน

1.3 กลยุทธ์การร่วมเป็นพันธมิตรธุรกิจ ดำเนินการหาพันธมิตรทางธุรกิจให้เกิดขึ้นเพื่อลดช่องว่างทางการค้า โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อลดต้นทุนด้านการจัดการและการบริหารการเงิน

1.4 กลยุทธ์การเติบโตในตลาดต่างประเทศ International strategic บริษัทได้ดำเนินการขยายธุรกิจออกต่างประเทศหลังจากที่ประสบความสำเร็จภายในประเทศสหรัฐอเมริกา การทำตลาดและสร้างตราสินค้าให้เกิดขึ้นในหลายประเทศ เริ่มต้นจากการสร้างช่องทางจัดจำหน่ายในลำดับแรกและนำไปสู่การสร้างโรงงานผลิตในแต่ละภูมิภาค ดังนี้ กลุ่มยุโรป คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 39% ของยอดขายและ 42.60% ของกำไร ในปี 2547 กลุ่มประเทศแถบเอเชียและแปซิฟิก ได้แก่ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน เกาหลี อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 15% ของยอดขายและ 9.7% ของกำไร ในปี 2547 กลุ่มลาตินอเมริกา กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง และส่วนภูมิภาคอื่น คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 4.50% ของยอดขายและ 2% ของกำไร ในปี 2547

1.5 กลยุทธ์การพัฒนาตลาด เป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มยอดขายและขยายการเติบโต โดยใช้ผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันออกจำหน่ายในตลาดใหม่ กลุ่มลูกค้าในพื้นที่แห่งใหม่ เพื่อให้สามารถครอบคลุมให้ครบทุกพื้นที่ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก

1.6 กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เน้นการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ดึงดูดใจลูกค้าในตลาดปัจจุบันและตลาดในอนาคตเพื่อให้เกิดความต้องการและจดจำในผลิตภัณฑ์ ด้วยรูปแบบใหม่ ๆ คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น

2. กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy)

เป็นกลยุทธ์ที่บริษัทใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบหรือเป็นต่อในการแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดหรืออุตสาหกรรมที่หน่วยธุรกิจของบริษัทดำเนินธุรกิจอยู่โดยตรง จากการนำทรัพยากรและความสามารถพิเศษของบริษัทมาทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ

2.1 กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์และตราสินค้า บริษัทมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อให้ลูกค้าสามารถเลือกสรรได้มากมาย บริษัท จึงมีการสร้างตราสินค้าให้เหมาะกับชนิด ประเภทของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายสามารถจดจำได้เป็นอย่างดี

2.2 กลยุทธ์การเน้นเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน บริษัทมีแนวคิดในการที่จะนำเครื่องจักรและนวัตกรรมการผลิตที่ทันสมัยเข้ามาใช้เพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตที่รวดเร็วและได้คุณภาพที่ดีสม่ำเสมอ รวมถึงการลดต้นทุนโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายคงที่ การเพิ่มประสิทธิภาพด้าน Supply Chain ปรับปรุงการบริหารจัดการสินทรัพย์และสภาพคล่อง และการควบคุมค่าใช้จ่าย อันจักเป็นหนทางที่ทำให้บริษัทสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้น และสามารถขยายตลาดให้กว้างขวาง ครอบคลุม พื้นที่ได้อันจะทำให้บริษัทสามารถที่จะรักษาความเป็นผู้นำตลาดเครื่องปรุงรสและอาหารขบเคี้ยวต่อไปอย่างยั่งยืน

2.3 กลยุทธ์การตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว จากการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการขายตรงโดยพนักงานของบริษัท การขายผ่านตัวแทนอิสระ ผู้ค้าปลีก ผู้ค้าส่ง ร้านค้าสหกรณ์ กลุ่มร้านค้าอิสระ (ร้านชำ) รวมถึงร้านขายยา ร้านค้าสโมสร ผู้จัดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้ง โรงเรียน และหน่วยงานราชการ เป็นต้น

2.4 กลยุทธ์การเป็นผู้นำในด้านนวัตกรรมด้านบรรจุภัณฑ์ บริษัทได้นำความเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ ที่มีความเหมาะสมกับการใช้งาน อันถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ของบรรจุภัณฑ์

3. กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy)

เพื่อเป็นการสนับสนุนให้กลยุทธ์ระดับธุรกิจประสบความสำเร็จ กลยุทธ์ระดับหน้าที่เป็นการกำหนดเพื่อให้แนวคิดเกิดออกมาเป็นรูปธรรม ที่สำคัญของ H. J. Heinz Company ได้แก่

3.1 กลยุทธ์ด้านการตลาด

- การมุ่งเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองกลุ่มตลาดเป้าหมายให้มีความชัดเจน คือ การจำแนกกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย แล้วสร้างผลิตภัณฑ์ตอบสนองเฉพาะกลุ่มเพิ่มขึ้น

- การสร้างตราหือสินค้าและการประกาศให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดการจดจำ เมื่อเกิดความต้องการในสินค้า ก็จะเลือกตราหือสินค้าเป็นสำคัญ

- การขยายตลาดและการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศสหรัฐอเมริกา และต่างประเทศ ให้มีความครอบคลุม ให้ลูกค้าสามารถซื้อหาได้ ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ที่สุด

- ด้านราคา จากการที่บริษัทมีการประกาศนโยบายตามกลยุทธ์การเติบโต และจากการกลยุทธ์การเน้นเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนจะทำให้บริษัทสามารถขายสินค้าได้ในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน

3.2 กลยุทธ์ด้านการเงินและการลงทุน

- การหาแหล่งเงินทุนมีต้นทุนต่ำเพื่อใช้ในการสนับสนุนกลยุทธ์การเติบโตของบริษัท ด้วยวิธี Mergers strategy และ Acquisitions Strategy ให้เกิดต้นทุนทางการเงินต่ำที่สุด

- การปรับปรุงโครงสร้างทางการเงินให้มีอัตราส่วนทางการเงิน (Ratios) ที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

- วิเคราะห์โครงการลงทุนแต่ละธุรกิจ เพื่อสนับสนุนแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกลยุทธ์การเติบโตของบริษัท โดยเน้นการลงทุนในธุรกิจที่สามารถสร้างผลตอบแทนที่ดีและขายทิ้งสำหรับธุรกิจที่ประสบผลขาดทุน

- ดำเนินการวางแผนการจัดการด้านภาษีอากร เช่น การโอนบัญชีทรัพย์สินออกจากบริษัทก่อนการควบรวมกิจการเพื่อประหยัดภาษี

3.3 กลยุทธ์ด้านการปรับโครงสร้างการบริหารองค์กร

- การจัดสายความรับผิดชอบการบริหารงาน แยกออกเป็นภูมิภาค (Zone) เพื่อให้สามารถประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์หรือขยายเป้าหมายในอนาคตต่อไป

- การกำหนดกลุ่มของอุตสาหกรรม โดยจำแนกกลุ่มสินค้าให้เกิดความชัดเจนในการบริหารงานและต้นทุน เพื่อการวัดผลการดำเนินงานที่แท้จริง

- ปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ (Stream line) เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

- การลดขนาดธุรกิจ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและยืดหยุ่นได้เพื่อการเติบโตอย่างรวดเร็ว

- การดำเนินกิจกรรม การสร้างศูนย์กลางการผลิต (Operation Excel)

การกำหนดกลยุทธ์ (2550) เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/tor/2007/04/29/entry-1>

สรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องนี้จะศึกษา การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารจัดการประกอบด้วย รูปแบบกลยุทธ์องค์กร กลยุทธ์หน้าที่ และกลยุทธ์ธุรกิจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผาให้ผู้ประกอบการสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ความยั่งยืนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเกาะเกร็ด

งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด มีผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ถือเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย วัตถุประสงค์ต่าง ๆ บนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็นศิลปะในสมัยอยุธยา พิศาล บุญผูก(2550) อธิบายถึงขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองอย่างละเอียด วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะเกร็ด ประเภทของผลิตภัณฑ์และลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะเกร็ด รวมทั้งประเภทของลายที่นำมาสลักตกแต่งบนเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นลายแบบมอญ และกล่าวถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำเทคนิคการทำแบบดั้งเดิมมาปรับปรุงใช้ร่วมกันกับเทคนิคสมัยใหม่ มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่างานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ดสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอ็ด ภิรมย์(2548) กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของเกาะเกร็ด ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของเกาะเกร็ด แนะนำวัดและแหล่งที่น่าสนใจในเกาะเกร็ดและเน้น ว่าเกาะเกร็ดนอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงมานานแล้วยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา มีระบบจริยธรรมคุณธรรมที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีวัดเป็นศูนย์รวมร่วมมือกันทำกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชน

สมบูรณ์ แก้วกระบิด (2550) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนเกาะเกร็ดที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อการได้รับพิจารณาคัดเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ดีเด่น เนื่องจากมีลักษณะภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ ประวัติชุมชน องค์ความรู้ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาและการมีผู้นำชุมชนเป็นองค์ประกอบ รวมทั้งมีการพัฒนาคนและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบ เปลี่ยนจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่องประดับตกแต่ง และของที่ระลึก

สรุป นอกจากนั้นยังมีงานวรรณกรรมอีกหลายเล่มกล่าวถึงประวัติ ความเป็นมาและขั้นตอนในการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองของบ้านเกาะเกร็ด ซึ่งศึกษาในเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม แต่ไม่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ งานวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะช่วยทำให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ด สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวิทย์ อินทิพย์ (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ในเอกลักษณ์ของชุมชนมอญปากเกร็ด สำหรับเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย พบว่า กระบวนการผลิตงานผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาชุมชนมอญ ในอดีตเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ดถือว่าเป็นอาชีพหลักคือเริ่มตั้งแต่ การเตรียมดิน การขึ้นรูป การตกแต่งและการเผา เสร็จแล้วนำออกจำหน่าย โดยทำเป็นกระบวนการอย่างนี้ตลอดทั้งปี วัตถุประสงค์ที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผา ของเกาะเกร็ดในปัจจุบัน เป็นผลิตภัณฑ์จากดินเหนียวสีแดงจากท้องถิ่น หมู่ 1 – 3 ฝั่งตะวันออก ของแม่น้ำเจ้าพระยา อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เมื่อขึ้นรูปชิ้นงานจากเป็นหมุนได้รูปทรงตามความต้องการแล้วจะนำชิ้นงานนั้นไปผึ่งให้แห้งพอหมาดแล้วนำไปสู่ขั้นตอนการตกแต่งชิ้นงาน โดยการตกแต่งชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งแบ่งออก เป็น 3 วิธีหลัก คือ การกดด้วยแม่พิมพ์ การแกะสลักเป็นลวดลายและการใช้แม่พิมพ์อัดเนื้อดินให้เป็นชิ้นลายแล้วติดลงบนชิ้นงานด้วยน้ำดิน ในปัจจุบันการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ดมีผู้ผลิตลดน้อยลง หันไปประกอบวิชาชีพอื่นเสียเป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันจึงมีผู้ผลิตเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

สำหรับปัจจัยด้านการตลาด พบว่า งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนมอญปากเกร็ด มีรูปแบบที่วางจำหน่ายในท้องตลาดอยู่ 6 รูปแบบ คือ 1) โคมไฟ 2) แจกัน 3) โอ่งเล็ก 4) หม้อน้ำลายจิตร 5) โถขมื่น 6) หม้อน้ำ

รัชณี โตอาจ (2553) ศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความยั่งยืนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง : กรณีบ้านเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า กลยุทธ์เชิงรับที่จะใช้สำหรับงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด ได้แก่

1) กลยุทธ์การพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะที่เกาะเกร็ดเพื่อพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะ

2) กลยุทธ์การพัฒนาทางด้านบุคคล ช่างฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการทางด้านการจัดการและการตลาด เพื่อเพิ่มแรงงานฝีมือและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาและเพิ่มความรู้ทางการตลาดและการบริหารจัดการให้กับชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาที่ประสบได้

3) กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และให้มีการรวมตัวกันของผู้ผลิตเพื่อทำให้มีอำนาจการต่อรองทาง การตลาดและการร่วมกันพัฒนาชุมชน

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง พบว่า งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดเริ่มลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากปัญหาทางด้านการ

ผลิต ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ปัญหาทางด้านแรงงาน ขาดแรงงานฝีมือและปัญหาทางด้านการตลาด อุปสงค์ของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบางชนิดลดลง การผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบางผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ไม่เหมาะสมที่จะผลิตที่บ้านเกาะเกร็ด เนื่องจากจะต้องใช้ต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าที่อื่นและไม่สะดวกในการขนย้าย อย่างไรก็ตามงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดก็สามารถฝ่าวิกฤตต่าง ๆ มาได้เนื่องจากการร่วมมือกันของชุมชน วัดและหน่วยงานของภาครัฐบาลในการฟื้นฟูส่งเสริมให้ชุมชนกลับมาผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองขึ้นมาอีก ซึ่งในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ให้แฝงเอกลักษณ์เดิมของเกาะเกร็ดและร่วมกันฟื้นฟูให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาสามารถเป็นตัวแทนของศิลปวัฒนธรรมเดิมและสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเรื่อง “การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูปูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประกอบไปด้วย 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และ 2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) สำหรับการนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) นั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) มาใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ อันมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) นั้น โดยเบื้องต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการวิจัย ตามระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูปูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยเริ่มต้นจากการศึกษา

1. การวิเคราะห์แผนงานองค์กรด้วย PEST (LE)
2. การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส
3. การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ
4. รูปแบบกลยุทธ์องค์กร กลยุทธ์หน้าที่ กลยุทธ์ธุรกิจ
5. ความยั่งยืนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ที่บ้านเกาะเกร็ด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ในการกำหนดกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย (methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างหรือมีการนำคำสำคัญ (keywords) มาใช้ประกอบในการชี้นำคำสัมภาษณ์ กล่าวคือ มีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดที่มีคำสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อคำถามที่มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย หรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์ หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นในการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ที่มีทั้งมิติของความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มคนในชุมชนเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดได้แก่หน่วยงานภาครัฐ หน่วยผลิต ผู้ประกอบการหรือเจ้าของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ยังเหลืออยู่ รวมทั้ง คนงาน ช่างปั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ที่หมู่ 1, 6 และ 7 ซึ่งเป็นแหล่งงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ด ในการวิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึกกับหน่วยผลิตหรือเจ้าของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง ทั้ง 4 แห่งและสุ่มสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ 5 คน ช่างฝีมือและช่างปั้น 8 คน และหน่วยงานภาครัฐ 5 คน รวม 18 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยการแนะนำของหน่วยตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว ในการแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักที่ตรงกับผู้วิจัยต้องการ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่าง 18 คน ครบจำนวนที่ต้องการ เนื่องจาก Snowball Technique เป็นการได้มาซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่

นำเชื่อถือเพื่อตอบในประเด็นปัญหาการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ผู้วิจัยจะศึกษาจริง ๆ มาก่อน 1 คน แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นระบุรายชื่อผู้เชี่ยวชาญท่านต่อไป จากนั้นผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญท่านใหม่ระบุชื่อผู้เชี่ยวชาญท่านต่อไป จนกระทั่งครบจำนวนตามที่ผู้วิจัยต้องการ (Fraenkel 1993; Baker, 1994; ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

สำหรับเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย หรือกระบวนการวิจัย (methodology) ครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) นั้น ประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางหนึ่ง โดยการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา ตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ รวมทั้ง ข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการในทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะแกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยเบื้องต้นก่อน อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อีกแนวทางหนึ่งนั้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น เป็นเทคนิคและกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการและขั้นตอนในการออกแบบการวิจัย (research design) หรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

4.2 การออกแบบการวิจัย (research design) หรือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือ การสัมภาษณ์แบบชี้นำ โดยข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ได้ดำเนินการออกแบบการวิจัย (research design) หรือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือเป็นกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีรูปแบบหรือมีลักษณะที่ไม่เป็นมาตรฐาน (unstructured or unstandardized interview) หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) ในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ประกอบไปด้วย ข้อคำถามจำนวน 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับช่างปั้น/คนงาน

ชุดที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ อันได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูล

จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากทางสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เจาะลึกรวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยในส่วนต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

สำหรับแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขอความร่วมมือจากองค์กรหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการบันทึกข้อมูล โดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึกเสียงหากได้รับอนุญาต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (major themes) หรือแบบแผนหลัก (major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ ในระหว่างการดำเนินกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการสะท้อน (reflecting) ควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการกระบวนการสะท้อน (reflecting) ในแต่ละช่วงหรือในแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินกระบวนการวิจัย เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการใช้กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความแกร่งและแม่นยำ (rigor) เพื่อให้กระบวนการวิจัยครั้งนี้ มีความเข้มข้น (intensive process) มากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้วิจัยจะได้นำกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วยเพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ จากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดการจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูป่าอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะแกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับกลุ่มผู้ประกอบการ ช่างปั้น/คนงาน และหน่วยงานของภาครัฐ จำนวน 18 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูลหลัก) โดยสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันหรือใกล้เคียงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน (Axial Coding) มารวมกันภายใต้หัวข้อกลุ่มใหญ่และทำการเลือกตั้งประเด็นใหญ่ที่เป็นใจความหลัก (Theme) (Selective Code) โดยจัดทำเป็นตารางสรุปดังนี้

ตารางที่ 4-1 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ ในลักษณะผลิตภัณฑ์ปั้นอะไรบ้าง

คนที่	ความคิดเห็นของหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ		
	เครื่องใช้ครัวเรือน	ของที่ระลึก	เครื่องประดับ
1	กาน้ำชา, ถ้วยน้ำชา, อโรมา	งานหม้อน้ำลายวิจิตร	-
2	โอ่ง, ถ้วยชามดินเผา, หม้อ, ไห	งานแกะสลักหม้อน้ำลายวิจิตร	-
3	-	งานวิจิตรศิลป์ และงานแกะสลักหม้อน้ำลายวิจิตร	-
4	กระปุก	งานแกะสลัก	โคมไฟ
5	กระปุก	งานแกะสลัก	โคมไฟ
คะแนนรวมมากที่สุด	4 คน = 80%	5 คน = 100%	2 คน = 40%

จากตารางที่ 4-1 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน ในลักษณะผลิตภัณฑ์ปั่น เรียงลำดับความจำเป็นจากมากไปน้อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับลักษณะผลิตภัณฑ์ปั่นสูงสุดอันดับ 1 เป็นของที่ระลึก อันดับ 2 เป็นเครื่องใช้ครัวเรือน และอันดับ 3 เป็นเครื่องประดับ

ตารางที่ 4-2 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ ในลักษณะ ปัญหาและอุปสรรคมีอะไรบ้าง

คนที่	ความคิดเห็นของหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ				
	ด้านการผลิต	ด้านแรงงาน	ด้านการจัดการ	ด้านการตลาด	ด้านสิ่งแวดล้อม
1	วัตถุดิบตอนช่วงน้ำท่วมจะหายาก	-	วางขายหน้าร้านและผลิตตามลูกค้าสั่ง	จำหน่ายที่เกาะเกร็ด, ออกงาน OTOP	ปัญหาอุทกภัย
2	สินค้าอื่นเข้ามาแทนที่, ราคาดินแพงขึ้นเท่าตัว	ใช้แรงงานเฉพาะคนในครอบครัว	ผลิตตามสั่งและทำขายหน้าร้าน	มีลูกค้ามารับไป และขายปลีกมากกว่า	ปัญหาอุทกภัย
3	ค่าขนส่งวัตถุดิบสูงขึ้น	แรงงานเฉพาะสมาชิกในกลุ่ม OTOP	ผลิตตามสั่งและทำขายหน้าร้าน	ขายปลีก	ปัญหาอุทกภัย
4	ค่าใช้จ่ายในการขนดินเข้าเกาะเกร็ดสูงขึ้น	แรงงานใช้เฉพาะคนในครอบครัว	ผลิตตามที่สั่งและมีสินค้าตั้งจำหน่ายที่บ้าน	ขายปลีก ขายส่ง	ปัญหาอุทกภัย

ตารางที่ 4-2 (ต่อ) สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ ใน
ลักษณะปัญหาและอุปสรรคมีอะไรบ้าง

คนที่	ความคิดเห็นของหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ				
	ด้านการผลิต	ด้านแรงงาน	ด้านการจัดการ	ด้านการตลาด	ด้านสิ่งแวดล้อม
5	วัตถุดิบหายาก	แรงงานใช้เฉพาะคนในครอบครัว	ผลิตตามที่สั่งและมีสินค้าตั้งจำหน่ายที่บ้าน	ขายปลีก ขายส่ง	ปัญหาอุทกภัย
คะแนนรวมมากที่สุด	5 คน = 100%	4 คน = 80%	5 คน = 100%	5 คน = 100%	5 คน = 100%

จากตารางที่ 4-2 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน ในลักษณะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับความจำเป็นจากมากไปน้อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับลักษณะปัญหาและอุปสรรคสูงสุดอันดับ 1 เป็นปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการตลาด และด้านสิ่งแวดล้อม และอันดับ 2 เป็นปัญหาและอุปสรรคด้านแรงงาน

ตารางที่ 4-3 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นช่างปั้น/คนงานในลักษณะการผลิตผลิตภัณฑ์อย่างไรบ้าง

คนที่	ความคิดเห็นของช่างปั้น/คนงาน	
	การผลิต	การใช้เตาเผา
1	ผลิตสินค้าเพื่อส่งออก มีความละเอียดมากขึ้นในทั้งกระบวนการผลิต ตั้งแต่คัดเลือกและการเตรียมวัตถุดิบ การออกแบบชิ้นงาน,ขนาดชิ้นงาน และจำนวนต้องได้มาตรฐานตามที่ตกลงกันไว้กับลูกค้า	การใช้เตาเผาเป็นเตาเผาที่ดัดแปลงมาจากตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 20 ฟุต และใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงในการเผา และใช้เครื่องวัดอุณหภูมิในการวัดอุณหภูมิเตา โดยใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 วันครึ่ง (36 ชั่วโมง)
2	กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ดาก, เผา และส่ง ส่วนผลงานจะผลิตได้ 400 ชิ้น/ต่อวัน	การใช้เตาเผาเป็นเตาเผาแบบเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) และใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 วัน 1 คืน
3	กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ดาก, เผา และส่ง ส่วนผลงานจะผลิตได้ 400 ชิ้น/ต่อวัน	การใช้เตาเผาเป็นเตาเผาแบบเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) และใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 วัน 1 คืน
4	กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ดาก, เผา และส่ง ส่วนจำนวนการผลิตขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน	ใช้เตาเผาเป็นเตาอุโมงค์ (ฝากโรงงานอื่นเผา) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 3 วัน 2 คืน
5	กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ดาก, เผา และส่ง ส่วนจำนวนการผลิตจะผลิตตามจำนวนที่ลูกค้าสั่ง	ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 1 วัน 1 คืน

ตารางที่ 4-3 (ต่อ) สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นช่างปั้น/คนงานในลักษณะการผลิตผลิตภัณฑ์อย่างไรบ้าง

คนที่	ความคิดเห็นของช่างปั้น/คนงาน	
	การผลิต	การใช้เตาเผา
6	ขั้นตอนในการผลิตไม่แตกต่างจากการผลิตชิ้นงานทั่วไป และจำนวนผลงานขึ้นอยู่กับขนาดของชิ้นงาน เช่น ถ้าชิ้นงานมีขนาดเล็ก ผลิตต่อวันประมาณ 400 ชิ้น แต่ถ้าผลงานมีขนาดใหญ่ผลิตต่อวันประมาณ 200 ชิ้น	ใช้เตาเป็นเตาเผาชนิดโบราณ (เตาลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 2 วัน 2 คืน
7	กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และขาย ส่วนจำนวนที่ผลิตได้ถ้าขนาดประมาณ 8 – 10 นิ้ว ผลิตได้ประมาณ 300 ชิ้น ต่อ วัน	ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (เตาลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 1 วัน 1 คืน
8	กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และขาย ส่วนจำนวนที่ผลิตได้ถ้าขนาดประมาณ 8 – 10 นิ้ว ผลิตได้ประมาณ 300 ชิ้น ต่อ วัน	ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (เตาลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 1 วัน 1 คืน
คะแนนรวมมากที่สุด	8 คน = 100%	8 คน = 100%

จากตารางที่ 4-3 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นช่างปั้น/คนงานจำนวน 8 คน ในลักษณะการผลิต ผลิตภัณฑ์เรียงลำดับความจำเป็นจากมากไปน้อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับลักษณะการผลิตผลิตภัณฑ์สูงสุดอันดับ 1 เป็นการผลิต และ การใช้เตาเผา

ตารางที่ 4-4 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐในลักษณะนโยบายและแผนอย่างไรในการส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ด

คนที่	หน่วยงานภาครัฐ	
	นโยบาย	การส่งเสริม
1	การทำให้ข้อมูลคงอยู่อย่างยั่งยืนแทนที่จะเป็นแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า ข้อมูลจากปากต่อปาก	ร่วมมือในพื้นที่การจัดกิจกรรมบูม มัคคุเทศก์ และอีกหลาย ๆ กิจกรรมซึ่งมีส่วนผลักดันในการฟื้นฟูอาชีพ เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด
2	พาผู้ประกอบการทางเกาะเกร็ดไปศึกษาดูงานที่ เครื่องปั้นดินเผาของมอญ บ้านแก่งและที่ศรีราชา เพื่อไปศึกษาข้อได้เปรียบ	ส่งเสริมทั้งการ เครื่องปั้นดินเผา การสืบสานงานด้านวัฒนธรรมที่มีชีวิต และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างผสมผสาน
3	หน้าที่ ๆ รับผิดชอบ ในหน้าที่ คือ ในเรื่องงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด หรือ กลุ่ม OTOP ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด หมู่ 1, 6 และ 7	มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมท้องถิ่น หรือ OTOP และได้รับรางวัลชนะเลิศ OTOP 5 ดาว ในระดับภาคกลาง
4	ส่งเสริมอาชีพ ของสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 68 มีหน้าที่ต้องส่งเสริมอาชีพ หนึ่งในนั้นก็คือ การส่งเสริมหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผา	ส่งเสริมอาชีพ และ แผนพัฒนา 3 ปี เรื่อง ส่งเสริมอาชีพ 1. เครื่องปั้นดินเผา 2. OTOP เกี่ยวกับกลุ่มจักสานและกลุ่มต่าง ๆ
5	ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรุ่นหลังที่สนใจ ได้มาเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะได้มีทักษะมากยิ่งขึ้น	-
คะแนนรวมมากที่สุด	5 คน = 100%	5 คน = 80%

จากตารางที่ 4-4 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ในลักษณะนโยบายและแผนอย่างไรในการส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ด เรียงลำดับความจำเป็นจากมากไปน้อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับ ลักษณะนโยบายและแผนในการส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ด สูงสุดอันดับ 1 เป็นนโยบายและอันดับที่ 2 เป็นการส่งเสริม

ตารางที่ 4-5 สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐในลักษณะปัญหาและอุปสรรคเท่าที่ผ่านมามีอะไรบ้าง

คนที่	หน่วยงานภาครัฐ	
	ปัญหาและอุปสรรคในอดีต	ปัญหาและอุปสรรคปัจจุบัน
1	-	-
2	-	เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด ไม่ยั่งยืน เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจอาชีพเครื่องปั้นดินเผา ในที่สุดเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จะสูญหายไป
3	ปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ช่วงเดือน 9, 10, และ 11 ซึ่งในช่วงเดือนเหล่านี้ไม่สามารถทำเครื่องปั้นดินเผา	-
4	-	มีปัญหากันในเรื่องตลาด ในเรื่องการแข่งขันด้านราคา ปัญหาในเรื่องราคาในงานหัตถศิลป์ ประเภทของฝาก ของที่ระลึก ราคาของเครื่องปั้นดินเผามีราคาสูง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ) สรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐในลักษณะปัญหา และอุปสรรคเท่าที่ผ่านมามีอะไรบ้าง

คนที่	หน่วยงานภาครัฐ	
	ปัญหาและอุปสรรคในอดีต	ปัญหาและอุปสรรคปัจจุบัน
5	-	งบประมาณไม่เพียงพอ (ค่อนข้างที่จะน้อยที่สุดในจังหวัด) หรืออาจต้องใช้งบประมาณในโครงการอื่นที่จำเป็นเร่งด่วนมากกว่าก็อาจจะไม่มีประสิทธิภาพในการมาดูแลเครื่องปั้นดินเผาโดยตรง
คะแนนรวมมากที่สุด	5 คน = 20%	5 คน = 60%

จากตารางที่ 4-5 ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ในลักษณะปัญหาและอุปสรรคเท่าที่ผ่านมามีอะไรบ้างเรียงลำดับความจำเป็นจากมากไปน้อย พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับลักษณะปัญหา และอุปสรรคเท่าที่ผ่านมา สูงสุดอันดับ 1 เป็นปัญหาและอุปสรรคปัจจุบัน และอันดับที่ 2 เป็นปัญหาและอุปสรรคในอดีต

สรุปประเด็นโดยรวมจากบทสัมภาษณ์

สภาพปัญหาของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ดจากการสัมภาษณ์ วิศวกรรมการและปัญหาที่งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประสบ สามารถแบ่งพิจารณาได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านแรงงาน ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและด้านสภาพแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาด้านการผลิต

จากการไปสำรวจและสัมภาษณ์หน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองพบว่า การผลิตเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดยังมีปัญหาหลาย

ประการโดยเฉพาะปัญหาทางด้านวัตถุดิบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ วัตถุดิบที่สำคัญในการทำเครื่องปั้นดินเผาได้แก่ ดิน ททราย ฟิน เริ่มหายาก ในอดีตใช้ดินที่เกาะเกร็ด ซึ่งเป็นดินที่มีคุณภาพดีเหมาะสำหรับทำเครื่องปั้นดินเผา ถือเป็นภูมิปัญญาที่นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ทำให้ง่ายต่อการนำไปใช้และลดต้นทุนการผลิต แต่ปัจจุบันดินที่เกาะเกร็ดหายากต้องสั่งซื้อดินจากสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทำให้ดินมีราคาสูงขึ้นและต้องเสียค่าขนส่งและค่าแบกขนย้าย ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ สำหรับทรายก็เช่นเดียวกัน ต้องเสียค่าขนส่งและค่าขนย้าย สำหรับฟิน เดิมใช้ไม้เบญจพันธ์ ทางมะพร้าวหรือไม้ที่มีอยู่ในเกาะเกร็ดมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเผา ถือเป็น การนำทรัพยากรตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ แต่ในปัจจุบันต้องสั่งซื้อมาจากที่อื่นทำให้ราคาแพงขึ้นและต้องเสียค่าขนส่ง ส่วนเตาเผาถือเป็นปัจจัยการผลิตคงที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งเตาเผาแบบเดิมเป็นเตาเผาแบบมอญก่ออิฐอาศัยความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิงซึ่งหาได้ง่ายในอดีต แต่ปัจจุบันฟืนบนเกาะเกร็ดหาได้ยาก มีราคาสูงขึ้น และต้องเสียค่าแรงขนย้ายทำให้ต้นทุนค่าเชื้อเพลิงในการเผาแบบเตาโบราณสูงขึ้นจึงยกเลิกการใช้เตาเผาโบราณไปหลายแห่ง ประกอบกับในช่วงปี 2554 เกิดน้ำท่วมใหญ่ทำให้เตาเผาเสียหายเป็นจำนวนมาก ถ้าจะซ่อมแซมจะต้องเสียเงินลงทุนมาก จากการสำรวจในปัจจุบันมีเตาเผาแบบโบราณใช้อยู่เพียง 2 แห่ง และทางหน่วยงานของรัฐบาลได้ช่วยสนับสนุนได้ลงทุนสร้างเตาเผาแบบใช้แก๊ส ทำให้ลดต้นทุนด้านเชื้อเพลิง สำหรับเตาเผาแบบแก๊สจะใช้เวลาเผาานประมาณ 1 วัน เสียค่าเชื้อเพลิงแก๊สถึงใหญ่ 1 ถัง แต่ถ้าเป็นเตาโบราณจะต้องใช้เวลาเผาานประมาณ 2 วัน แล้วแต่ชนิดของผลิตภัณฑ์ ระหว่างเผาจะต้องเสียค่าแรงเฝ้าเตาตลอดเวลา เสียค่าฟืนและค่าแรงงานในการเผาแต่ละครั้ง และหลังจากเผาด้วยเตาโบราณแล้วจะต้องปล่อยให้เตาค่อย ๆ เย็นลง ประมาณ 3-5 วัน นอกจากนั้นจะมีเตาเผาแบบไฟฟ้า ขนาดเล็ก ซึ่งสั่งทำเองเหมาะสำหรับผลิตภัณฑ์ขนาดเล็ก ใช้เวลาเผาานประมาณ 13 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามการเผาแบบเตาโบราณจะสามารถเผาได้ที่ละมาก ๆ และเหมาะสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ เช่นกระถาง อ่างบัว นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์การเผาแต่ละครั้งจะต้องมีส่วนที่แตกเสีย มีตำหนิ ซึ่งถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่ง

ปัญหาด้านแรงงาน

จากการสัมภาษณ์ช่างฝีมือ ช่างปั้นและช่างแกะสลักลายจะหายากคิดค่าแรงเป็นชิ้น แต่โดยเฉลี่ยจะมีรายได้ประมาณ วันละ 350-400 บาท และในช่วงที่น้ำท่วมก็จะขาดรายได้ แต่ถ้าเป็นช่างที่มีฝีมือจะสามารถไปรับจ้างปั้นได้ทีนอกเกาะเกร็ด สำหรับช่างที่มีฝีมือสามารถปั้นและแกะสลักลายได้เองมักจะนิยมรับจ้างเป็นอิสระผลิตเป็นชิ้นตามที่มีผู้ว่าจ้าง มักจะไม่เป็นลูกจ้างประจำและมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย พอเพียงส่วนใหญ่ช่างปั้นที่ชำนาญมีฝีมือจะทำเนื่องจากมีใจชอบงานศิลปะเห็นพ่อแม่หรือเครือญาติทางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา มาตั้งแต่เด็กและฝึกปั้นมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากช่วงนั้นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผากำลังเป็นที่นิยม แต่ในปัจจุบันช่างฝีมือจะหายากเนื่องจากรายได้ไม่ค่อยแน่นอนและไม่สูงมากทำให้เด็กรุ่นหลังไม่ค่อยสนใจทำเป็นอาชีพหลัก แต่สำหรับงานปั้นแบบง่าย ๆ ไม่ต้องใช้ฝีมือมากนักเริ่มจะมีแรงงานต่างชาตินิยมฝึกทำแทนแรงงานไทยซึ่งจะคิดค่าแรงต่ำกว่าแรงงานไทย

ปัญหาด้านการจัดการ

ในอดีตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา จะทำกันเองภายในครัวเรือน วัตถุประสงค์ที่ใช้ก็มีอยู่ภายในท้องถิ่น ไม่ต้องซื้อ เช่น ดิน ฟืน ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ต่อมาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เริ่มหายากต้องจัดหาและซื้อมาจากที่อื่น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นขณะที่ราคาสินค้าไม่สามารถปรับได้ ขึ้นอยู่กับราคาดตลาดสำหรับผู้ประกอบการรายใดที่มีการจัดการที่ดีสามารถปรับตัวได้ก็สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ แต่ถ้าผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรายใดไม่สามารถบริหารจัดการได้ก็ต้องเลิกกิจการไปหรือรับจ้างปั้นให้กับผู้ประกอบการที่ยังคงเหลืออยู่ ซึ่งส่วนใหญ่ที่อยู่รอดได้มักจะมีเงินทุนของส่วนตัวคอยสนับสนุนหรือเป็น โรงงานใหญ่ที่ผลิตทีละมาก ๆ เป็นการประหยัดต่อขนาด ทำให้ลดต้นทุนลงได้ สำหรับผู้ผลิตรายย่อยที่ไม่มีเตาเผาจะประสบปัญหาการจัดการหาเตาเผาไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถรับงานที่ลูกค้าสั่งมาได้ นอกจากนั้นการขาดการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือขาดการจัดการที่ดีในการร่วมกันระหว่างผู้ผลิตเพื่อมีอำนาจการต่อรองในการซื้อจัดหาปัจจัยการผลิต การขนส่ง การตลาดและการใช้เตาเผา

ปัญหาด้านการตลาด

จากการสัมภาษณ์ช่องทางทางการตลาดค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำตั้งแต่ในอดีตและเป็นลูกค้าที่มาเที่ยวที่เกาะเกร็ด ถ้าเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับที่ตลาดภายนอกเกาะเกร็ด เช่น กระจาดต้นไม้ อ่างบัว ราคาสินค้าจะต้องใกล้เคียงกันมีลักษณะเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ดังนั้นผู้ผลิตไม่สามารถกำหนดราคาได้มากนักเป็นผู้รับราคาซึ่งต่างจากในอดีต แหล่งผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาไม่มากนัก เกาะเกร็ดเป็นแหล่งผลิตที่มีชื่อเสียง มีคุณภาพดี ทำให้อุปสงค์ของตลาดมีมาก สามารถกำหนดราคาได้เองและทำกำไรได้มาก จนกระตุ้นให้มีคู่แข่งรายใหม่สนใจเข้ามาทำและเริ่มกระจายกระจายไปทั่วประเทศไทยจนในปัจจุบันส่วนแบ่งของตลาดของที่เกาะเกร็ดเริ่มลดลงและประกอบกับต้นทุนการผลิตของที่เกาะเกร็ดสูงกว่าที่อื่น เนื่องจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตที่เกาะเกร็ดลดลงและการขนส่งเปลี่ยนไปนิยมใช้ทางรถมากกว่าทางเรือ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นขณะที่ราคาขายของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาไม่สามารถกำหนดได้เหมือนในอดีต เพราะมีคู่แข่งมากขึ้นหรือมีแหล่งผลิตอื่น ๆ มากขึ้นทำให้รายได้ลดลงผู้ผลิตบางรายจึงเลิกกิจการ ผู้ผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ดที่สามารถอยู่ได้เกิดจากลูกค้าประจำที่มีอยู่แล้วและการที่ลูกค้าเป็นฝ่ายมาซื้อที่เกาะเกร็ดทำให้ลูกค้ามีอำนาจต่อรองมากกว่า แต่สำหรับงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Products) ที่เป็นงานสร้างสรรค์ หรืองานฝีมือที่ยังไม่มีคู่แข่งทำเลียนแบบได้มีลักษณะเป็นตลาดผูกขาดทำให้สามารถกำหนดราคาได้เอง

ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป เกาะเกร็ดกลายเป็นชุมชนเมือง มีคนย้ายเข้ามาอยู่ในเกาะเกร็ดมากขึ้น รอบ ๆ เกาะเกร็ดกลายเป็นที่อยู่อาศัยซึ่งใกล้กับเมืองหลวงหรือกรุงเทพมหานคร ทำให้มีคนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น พื้นที่ที่เคยปลูกต้นไม้ ทำนา ทำสวนกลายเป็นที่อยู่อาศัย ทำให้ดินฟ้าหรือปัจจัยการผลิตที่สำคัญหายากขึ้นต้องสั่งซื้อจากที่อื่น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น การคมนาคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนิยมขนส่งทางน้ำมาเป็นขนส่งทางบก ทำให้การขนส่งเคลื่อนย้ายทั้งวัตถุดิบและผลผลิตลำบากไม่เอื้ออำนวยเหมือนในอดีต จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ด ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ดนานแล้วหรือตั้งแต่เกิด แสดงให้เห็น

ว่าประชาชนจะมีความคุ้นเคยกับการดำเนินชีวิตสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาภายในเกาะเกร็ดและสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้มีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าการทำงานเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะ เกร็ดลดน้อยลงมากกว่าในอดีต แสดงให้เห็นว่าจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมมีผลทำให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองลดลงและประชาชนกลุ่มตัวอย่าง รู้สึกไม่ได้รับผลกระทบกับการเผาเครื่องปั้นดินเผาและรู้สึกเคยชินมาตั้งแต่เด็ก ๆ เช่นเดียวกับการ เกิดน้ำท่วมที่เกาะเกร็ดทุกปี ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง รู้สึกเคยชินและสามารถปรับตัวได้เมื่อเกิดน้ำ ท่วมแต่ถ้าน้ำท่วมมาก ๆ ก็จำเป็นต้องหยุดการผลิต แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ ที่เรียบง่าย พอเพียงและพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของบ้านเกาะเกร็ด เพื่อพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อน ของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกของบ้านเกาะเกร็ด เพื่อพิจารณา โอกาสและอุปสรรคของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา พื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังกล่าวเรียกว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค(SWOT Analysis) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในบ้านเกาะเกร็ด เพื่อค้นหาจุดแข็งของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดที่มีส่วนสนับสนุนให้ งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในบ้านเกาะ เกร็ด เพื่อค้นหาจุดอ่อนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเกาะเกร็ดที่มีส่วนทำให้งาน หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองต้องลดน้อยลงไป

3. การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อ ค้นหาโอกาสช่องทางที่จะส่งเสริมสนับสนุนงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ด ให้เจริญยิ่งขึ้นไป

4. การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อค้นหาอุปสรรคหรือภัยคุกคามที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานองงาน
หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ด

องค์ประกอบของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยจุดแข็งและจุดอ่อนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด โดยพิจารณาจากปัจจัยทางการผลิต แรงงาน การจัดการ การตลาดและสภาพแวดล้อมหรือแหล่งที่ตั้งของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบ้านเกาะเกร็ด โดยมีรายละเอียดดังนี้

จุดแข็ง

1. ความสามารถของช่างปั้นและช่างฝีมือ ช่างปั้นและช่างฝีมือมีความยืดหยุ่นสามารถพัฒนาฝึกหัดการปั้นและการสลักลายเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของลูกค้าในแต่ละยุคแต่ละสมัย เช่นแต่เดิมจะปั้นอ่าง โอง หม้อ ต่อมาเปลี่ยนเป็นปั้นกระถาง และเริ่มนิยมหันมาสลักลายวิจิตรสวยงาม ช่างฝีมือก็จะเริ่มหันมาฝึกหัดแกะสลักลาย ช่างฝีมือบางคนสามารถทำได้เองทุกขั้นตอนทั้งปั้นและแกะลาย แต่ถ้าเป็นโรงงานผลิตที่ละมาก ๆ จะมีช่างเฉพาะช่างปั้น ช่างขัด ช่างแกะสลัก นอกจากนั้นจะคิดแปลงผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายหรือมีหลายรูปแบบ เช่น ทำเป็นของตกแต่งบ้านและสวน ประดับตู้ปลา ของที่ระลึก เพื่อจะได้ยืดหยุ่นตามความต้องการของตลาด

2. ลักษณะความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดมีการผลิตผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ออกมาหลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของอุปสงค์ของตลาด ถือเป็นการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง รูปแบบของผลิตภัณฑ์สามารถประยุกต์ให้ปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัยแต่ยังคงแฝงแบบลวดลายของวัฒนธรรมเดิมไว้ เช่น เดิมใช้หม้อน้ำสลักลายวิจิตรสำหรับใช้ใส่น้ำ แต่ต่อมามีผลิตภัณฑ์อื่นใช้ใส่น้ำแทนก็คิดแปลงหม้อน้ำใบใหญ่ให้เป็นใบเล็กหรือทำเป็นขนาดจิ๋ว เพื่อทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้าน หรือเป็นของที่ระลึก หรือคิดแปลงให้เป็นโคมไฟ

3. ความมีชื่อเสียงของเกาะเกร็ด เกาะเกร็ดมีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองตั้งแต่สมัยโบราณเป็นที่รู้จักกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. แหล่งที่ตั้ง เกาะเกร็ดเป็นแหล่งที่ตั้งที่ดีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในอดีตเหมาะสำหรับเป็นแหล่งผลิตที่ดีมีปัจจัยการผลิตที่สำคัญสามารถหาได้จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นและเป็นแหล่งจำหน่ายหรือเป็นตลาดที่ดีมีการขนส่งสะดวกทางเรือ สำหรับในปัจจุบันเกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งชุมชนอยู่ใกล้เมืองหลวงทำให้เป็นแหล่งจำหน่ายที่ดีเป็นศูนย์กลางการค้าและพัฒนา กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ดึงดูดลูกค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มาที่เกาะเกร็ดสามารถท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบทั้งชมวิว ล่องน้ำรอบเกาะ ศึกษาศิลปวัฒนธรรม วัด โบสถ์ สาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง ถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ทำให้ลูกค้ารู้จักงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองมากขึ้นและซื้อกลับไปทำให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น

จุดอ่อน

1. ทรัพยากรการผลิตลดลง ทรัพยากรการผลิตที่สำคัญของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเริ่มหายากทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ดิน เดิมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปทำให้ดินหายากและต้องสั่งซื้อจากที่อื่นและต้องเสียค่าขนส่งและค่าขนย้าย ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่อื่น เช่นเดียวกับหินทรายซึ่งเริ่มหายากและมีราคาแพงขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองจะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าเดิมมาก ในขณะที่ราคาขายไม่สามารถกำหนดได้เนื่องจากมีผู้ผลิตจากที่อื่นหรือคู่แข่งจากภายนอกมากขึ้น

2. แรงงานมีฝีมือหายาก แรงงานฝีมือ เช่น ช่างปั้นและช่างแกะลายยังเหลืออยู่ไม่กี่คนและเด็กรุ่นหลังไม่ค่อยสนใจจะฝึกหัดเพื่อเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่ช่างฝีมือมักเป็นผู้ประกอบการเองหรือเป็นเครือญาติกับหน่วยผลิตเป็นการทำในครัวเรือนจึงทำให้มีรายได้ไม่มากนัก แต่ทำเพราะใจรักงานทางด้านศิลปะ เมื่อมีรายได้ไม่มากนักทำให้ไม่กระตุ้นให้มีคนมาสนใจฝึกหัดทำเป็นอาชีพหลัก การที่แรงงานมีฝีมือหายาก ทำให้หน่วยผลิตบางแห่งที่ไม่ได้วางแผนเตรียมพร้อมไว้อาจต้องปิดกิจการ ถ้าหาช่างฝีมือไม่ได้หรือต้องเสียค่าแรงงานฝีมือสูงเกินไปทำให้ต้องขาดทุน

3. ปัญหาด้านการตลาดและการจัดการ หน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองไม่ค่อยมีกลยุทธ์ทางการตลาด ส่วนใหญ่จะผลิตเฉพาะที่มีลูกค้ามาสั่งและบางครั้งลูกค้ามาสั่งทีละมาก ๆ ต้องใช้เวลาหรือทำไม่ทันในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นใน

กระบวนการผลิตบางครั้งจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ โดยเฉพาะเรื่องเตาเผา มักจะมีข้อจำกัด เช่น เตาเผาขนาดใหญ่ จะต้องเผาทีละมาก ๆ ถึงจะคุ้ม หรือกรณีหน่วยผลิตบางแห่งที่ไม่มีเตาเผาเป็นของตนเอง บางครั้งไม่สามารถหาเตาเผาได้จึงไม่สามารถรับงานได้

4. การขาดการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ หน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองยังไม่สามารถรวมตัวกันอย่างเป็นทางการจึงทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาดและการรวมตัวกันสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยโอกาสและอุปสรรคของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล ภาวะเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและภาวะการแข่งขัน

โอกาส

1. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เกาะเกร็ดได้รับการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี จึงส่งผลให้เกาะเกร็ดมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเที่ยวกันมากมายจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาดูการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและซื้อสินค้ากลับไป ถือเป็น การเปิดตลาดทำให้ลูกค้าจากหลาย ๆ ที่มารู้จักงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากที่เกาะเกร็ดเป็นที่ที่มีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง

2. ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มาเที่ยวที่กรุงเทพมหานครหรือแม้กระทั่งคนกรุงเทพ ถ้าต้องการเปลี่ยนบรรยากาศออกไปท่องเที่ยวชมวิถี ศึกษาศิลปวัฒนธรรม ที่บ้านที่ใกล้กรุงเทพก็มักจะนึกถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เกาะเกร็ด ซึ่งไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก แต่มีบรรยากาศเหมือนไปต่างจังหวัด ได้สัมผัสศิลปวัฒนธรรมและนั่งเรือเที่ยวรอบเกาะล่องแม่น้ำเจ้าพระยา ชมการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผา ทำขนมหวานโบราณ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมา มาก ๆ ทำให้ชุมชนมีรายได้ดีขึ้น ทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นและร่วมใจกันที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ยิ่งภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวจะกระตุ้นให้มีนักท่องเที่ยวและอุปสงค์ต่อเครื่องปั้นดินเผาเพิ่มขึ้น

3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าทำให้มีการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงมากขึ้น ทำให้ประหยัดเวลาและสะดวกในการทำงานมากขึ้น เช่น การมีเครื่องผสมดินทำให้ดินบ่มง่ายขึ้นซึ่งแต่เดิมต้องใช้ควายเหยียบ สำหรับเตาโบราณที่ต้องใช้ฟืนก็จะพัฒนาเป็นเตาแก๊สซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงได้

อุปสรรค

1. การมีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้น ในช่วงที่งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองฟื้นตัวอีกครั้งโดยเฉพาะช่วงที่ผลิตกระถางต้นไม้ อุปสงค์ของกระถางต้นไม้ทั่วประเทศสูงขึ้นมาก การผลิตกระถางที่เกาะเกร็ดผลิตไม่ทัน ทำให้มีผู้ผลิตรายใหม่หรือคู่แข่งรายใหม่เกิดขึ้น เนื่องจากการผลิตกระถางสามารถฝึกผลิตได้ง่ายไม่มีลักษณะเฉพาะ การที่มีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้นมากทำให้ส่วนแบ่งตลาดของเกาะเกร็ดลดลง

2. การมีอำนาจต่อรองของผู้ซื้อ เมื่อมีผู้ผลิตหลายรายเพิ่มขึ้นทำให้ไม่มีอำนาจกำหนดราคา ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมีผลทำให้ผู้ซื้อที่มีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น

3. การมีสินค้าอื่นมาทดแทน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการผลิตพลาสติกอลูมิเนียมทำให้มีผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทดแทนงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผามากขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โถง อ่าง หม้อ กระถาง ที่ทำด้วยเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองลดลง

ผลจากการวิเคราะห์ทางด้าน SWOT พบว่างานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดกำลังประสบปัญหาทางด้านต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ไม่สามารถกำหนดราคาได้ ผู้ซื้อที่มีอำนาจต่อรองมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ผู้ผลิตรายอื่นสามารถผลิตได้ เนื่องจากที่เกาะเกร็ดจะมีต้นทุนทางการขนย้ายและค่าขนส่งสูงกว่าแหล่งผลิตอื่นที่ติดถนน แต่ทั้งนี้ถ้าเป็นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ฝีมือเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวมีลายสลักกวีจิตรจะมีคู่แข่งน้อยกว่า จึงสามารถต่อรองราคากับผู้ซื้อได้ อย่างไรก็ตามงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองยังมีปัญหาจากปัจจัยภายในเกี่ยวกับการขาดแคลนช่างฝีมือ ซึ่งต้องกระตุ้นให้เยาวชนรุ่นหลังหันมาสนใจงานศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและแสดงให้เห็นว่ายังมีช่างฝีมือที่สามารถทำงานได้ผลงานที่มีชิ้นเดียวโดดเด่นเป็นที่รู้จักและต้องการของ

ลูกค้าประจำและลูกค้าชาวต่างชาติที่รักงานศิลปะทางด้านนี้และส่งเสริมให้ทีมงานสร้างสรรค์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ซึ่งทำให้มีลูกค้าและสร้างอุปสงค์ของตลาดได้ตลอดเวลา เช่น งานสร้างสรรค์ออกแบบอุปกรณ์ตกแต่งประดับตู้ปลาซึ่งสามารถทำด้วยตนเองไม่ต้องลงทุนมากสามารถหาเลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง มีความสุขกับการทำงานที่ตนชอบมีอิสระ

ตารางที่ 4-6 สรุปเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนซึ่งวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ความสามารถของช่างปั้นและช่างฝีมือ	1. ทรัพยากรการผลิตลดลง
2. ลักษณะความหลากหลายของผลิตภัณฑ์	2. แรงงานมีฝีมือหายาก
3. ความมีชื่อเสียงของเกาะเกร็ด	3. ปัญหาทางการตลาดและการจัดการ
4. แหล่งที่ตั้ง	4. การขาดการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ

ตารางที่ 4-7 สรุปเปรียบเทียบโอกาสและอุปสรรคซึ่งวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายนอก

โอกาส	อุปสรรค
1. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล	1. การมีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้น
2. ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว	2. การมีอำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ
3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	3. การมีสินค้าอื่นมาทดแทน

หลังจากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในบ้านเกาะเกร็ดหรือวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค แล้วสามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริก (TOWS Matrix) เพื่อกำหนดออกมาเป็นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้แก่
 - 1.1 การประชาสัมพันธ์และเปิดเวทีประกวดผลงานของช่างฝีมือ
 - 1.2 การจัดให้มีการแสดงสินค้าเพื่อเผยแพร่ผลงานและผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง
2. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้แก่
 - 2.1 ส่งเสริมให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อขยายตลาด
 - 2.2 พัฒนาช่างฝีมือและจัดอบรมเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ เพื่อแข่งขันกับตลาดภายนอก
3. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้แก่
 - 3.1 การจัดฝึกอบรมช่างฝีมือ เพื่อเพิ่มแรงงานช่างฝีมือ
 - 3.2 การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ทางด้านการตลาดและการจัดการ
 - 3.3 การเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง
4. กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ได้แก่
 - 4.1 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และผลิตสินค้าใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะที่เกาะเก๋รีด
 - 4.2 การพัฒนาทางด้านบุคคล ช่างฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการทางด้านการจัดการและการตลาด
 - 4.3 การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 4-8 เปรียบเทียบกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง จุด แข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

กลยุทธ์เชิงรุก	กลยุทธ์เชิงป้องกัน
1. การประชาสัมพันธ์และเปิดเวทีประกวด ผลงานของช่างฝีมือ	1. ส่งเสริมให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อขยายตลาด
2. การจัดให้มีการแสดงสินค้าเพื่อเผยแพร่ผลงาน และผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายของงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง	2. พัฒนาช่างฝีมือและจัดอบรมเทคนิคการผลิตใหม่ๆ เพื่อแข่งขันกับตลาดภายนอกได้
กลยุทธ์เชิงแก้ไข	กลยุทธ์เชิงรับ
1. การจัดฝึกอบรมช่างฝีมือเพื่อเพิ่มแรงงาน ช่างฝีมือ	1. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และผลิตสินค้า ใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะที่เกะเกิร์ต
2. การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ทางการตลาด และการจัดการ	2. การพัฒนาทางด้านบุคคล ช่างฝีมือแรงงาน และผู้ประกอบการทางการจัดการและการตลาด
3. การเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง	3. การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูปูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูปูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์บทสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า

- ข้อมูลทั่วไป อุปสรรค ปัญหาที่พบของหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการเครื่องปั้นดินเผา โดยเฉลี่ยอายุ 49 ปี เป็นเจ้าของกิจการและช่างปั้น ประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานหลัก ธุรกิจครอบครัว ทำมานานเพราะสืบทอดธุรกิจของบรรพบุรุษผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ผลิตของที่ระลึก ได้แก่ งานหม้อน้ำลายวิจิตร มากที่สุด รองลงมาเป็นเครื่องใช้ครัวเรือน ได้แก่ ถ้วยชาม, โอง, กาน้ำชา, กระจุก และชุดถ้วยเป็นเครื่องประดับ เช่น โคมไฟ อุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ เรื่องเตาเผา รองลงมาเป็น ต้นทุนการผลิต สินค้าอื่นเข้ามาแทนที่ และภัยธรรมชาติ

ปัญหาที่พบของหน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ

1. ปัญหาด้านการผลิต ส่วนใหญ่ พบว่า วัตถุดิบราคาแพงขึ้นสูงเท่าตัว อุปกรณ์เครื่องทุนแรงมีการพัฒนาตัวแกะสลักเป็นตัวปั๊มลาย หรือตัวกลายเครื่อง โมดิน และซื้อวัตถุดิบจากอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. ปัญหาด้านแรงงาน ส่วนใหญ่ พบว่า แรงงานมีฝีมือหายาก ช่างปั้นและช่างแกะสลักลายมีเหลืออยู่ไม่กี่คนและเด็กรุ่นหลังไม่ค่อยสนใจจะฝึกหัดเพื่อเป็นอาชีพหลัก จึงต้องอาศัยคนในครอบครัวช่วยกันปั้นเป็นหลัก
3. ปัญหาด้านการจัดการ ส่วนใหญ่ พบว่า ไม่ค่อยมีกลยุทธ์ทางการตลาด ส่วนใหญ่จะผลิตเฉพาะที่มีลูกค้ามาสั่งและบางครั้งลูกค้ามาสั่งทีละมาก ๆ ต้องใช้เวลาหรือทำไม่ทันในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นในกระบวนการผลิตบางครั้งจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ โดยเฉพาะเรื่องเตาเผามักจะมีข้อจำกัด

4. ปัญหาด้านการตลาด ส่วนใหญ่ พบว่า มีลูกค้ามารับไปขาย และขายปลีกมากกว่า และยังขายหน้าร้าน เนื่องจากขาดการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาด การร่วมกลุ่มกันสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และการแก้ปัญหาทางด้านต่าง ๆ

- ข้อมูลทั่วไป ปริมาณการผลิต ปัญหาการผลิตของช่างปั้น/คนงาน

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นช่างปั้น/คนงาน เครื่องปั้นดินเผา โดยเฉลี่ยอายุ 40 ปี ขึ้นไป มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น โดยเฉลี่ยผลงานจะผลิตได้ 350-400 ชิ้น/ต่อวัน ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน

อุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ เรื่องคุณภาพของดินไม่ดี รongลงมาเป็น วัตถุดิบที่หายาก เตาเผาขาดแคลนทำให้ผลิตสินค้าไม่ทันตามความต้องการของลูกค้า สินค้าอื่นเข้ามาแทนที่ และภัยธรรมชาติ

- ข้อมูลทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคที่พบ นโยบายและแผนงานในอนาคตของหน่วยงานภาครัฐ

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉลี่ยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ทำงานอยู่หน่วยงานภาครัฐ

ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ (ค่อนข้างที่จะน้อยที่สุดในจังหวัด) หรืออาจต้องใช้งบประมาณในโครงการอื่นที่จำเป็นเร่งด่วนมากกว่าก็อาจจะไม่มีประสิทธิภาพในการมาดูแลเครื่องปั้นดินเผาโดยตรง

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกาะเกร็ดได้รับการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี จึงส่งผลให้เกาะเกร็ดมีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศมาเที่ยวกันมากมายจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาดูการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและซื้อสินค้ากลับไป ถือเป็นการเปิดตลาดทำให้ลูกค้าจากหลาย ๆ ที่มารู้จักงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากที่เกาะเกร็ดเป็นที่ที่มีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง

จากการสรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า

1. งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดเป็นอาชีพหลัก สามารถทำรายได้ให้กับคนในชุมชนมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีวิวัฒนาการดัดแปลงมา

จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สะสมกันมาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิคการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนไป

2. ผลจากการวิเคราะห์ทางด้าน SWOT พบว่า งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดกำลังประสบปัญหาทางด้านต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ไม่สามารถกำหนดราคาได้ ผู้ซื้อมีอำนาจต่อรองมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่เป็งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่ผู้ผลิตรายอื่นสามารถผลิตได้ เนื่องจากที่เกาะเกร็ดจะมีต้นทุนทางการขนย้ายและค่าขนส่งสูงกว่าแหล่งผลิตอื่นที่ติดถนน แต่ทั้งนี้ถ้าเป็งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ฝีมือเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวมีลายสลักวิจิตรจะมีคู่แข่งน้อยราย จึงสามารถต่อรองราคากับผู้ซื้อได้ อย่างไรก็ตามงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองยังมีปัญหาจากปัจจัยภายในเกี่ยวกับการขาดแคลนช่างฝีมือ ซึ่งต้องกระตุ้นให้เยาวชนรุ่นหลังหันมาสนใจงานศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและส่งเสริมให้มีงานสร้างสรรค์โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ซึ่งทำให้มีลูกค้าและสร้างอุปสงค์ของตลาดได้ตลอดเวลาเหมือนดังในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับอุปสงค์ของตลาด เช่น จากเดิมผลิตหม้อ โอ่ง อ่าง ปรับเปลี่ยนมาผลิตกระถาง หม้อน้ำ แกะสลัก และประยุกต์เป็นโคมไฟ หม้อน้ำและโถขนาดเล็ก ของที่ระลึก และของตกแต่งบ้านและตุ๊กตาที่ทำด้วยดินเผา ดังนั้นจึงเป็นไปตามข้อสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่ว่า แม้ว่างานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองจะมีอุปสรรคและมีจุดอ่อน แต่ก็มีจุดแข็งและโอกาสบางอย่างจึงทำให้งานเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สามารถถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง บ้านเกาะเกร็ดได้แก่

จุดแข็ง

1. ความสามารถของช่างปั้นและช่างฝีมือ มีความยืดหยุ่นสามารถพัฒนาฝึกหัดการปั้นและการสลักลายเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของลูกค้า

2. ลักษณะความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่เกาะเกร็ดมีการผลิตผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ออกมาหลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของอุปสงค์ของตลาด ถือเป็นทางเลือกถึงความเสี่ยง รูปแบบของผลิตภัณฑ์สามารถประยุกต์ให้ปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัยแต่ยังคงแฝงแบบลวดลายของวัฒนธรรมเดิมไว้

3. ความมีชื่อเสียงของเกาะเกร็ด เกาะเกร็ดมีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองตั้งแต่สมัยโบราณเป็นที่รู้จักกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. แหล่งที่ตั้ง เกาะเกร็ดเป็นแหล่งที่ตั้งที่ดีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในอดีตเหมาะสำหรับเป็นแหล่งผลิตที่ดีมีปัจจัยการผลิตที่สำคัญสามารถหาได้จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นและเป็น

แหล่งจำหน่ายหรือเป็นตลาดที่ดีมีการขนส่งสะดวกทางเรือ สำหรับในปัจจุบันเกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งชุมชนอยู่ใกล้เมืองหลวงทำให้เป็นแหล่งจำหน่ายที่ดีเป็นศูนย์กลางการค้าและพัฒนา กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ดึงดูดลูกค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

จุดอ่อน

1. ทรัพยากรการผลิตลดลง ทรัพยากรการผลิตที่สำคัญของงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาเริ่มหายากทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นกว่าเดิมมากในขณะที่ราคาขายไม่สามารถกำหนดได้เนื่องจากมีผู้ผลิตจากที่อื่นหรือ คู่แข่งจากภายนอกมากขึ้น
2. แรงงานมีฝีมือหายาก ช่างปั้นและช่างแกะสลักลายมีเหลืออยู่ไม่กี่คนและเด็กรุ่นหลังไม่ค่อยสนใจจะฝึกหัดเพื่อเป็นอาชีพหลัก
3. ปัญหาทางการตลาดและการจัดการ ไม่ค่อยมีกลยุทธ์ทางการตลาด ส่วนใหญ่จะผลิต เฉพาะที่มีลูกค้ามาสั่งและบางครั้งลูกค้ามาสั่งทีละมาก ๆ ต้องใช้เวลาหรือทำไม่ทันในระยะเวลาที่ กำหนด นอกจากนั้นในกระบวนการผลิตบางครั้งจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ โดยเฉพาะเรื่อง เตาเผา มักจะมีข้อจำกัด
4. การขาดการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาด การร่วมกลุ่มกันสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และการแก้ปัญหาทางด้านต่าง ๆ

โอกาส

1. นโยบายของรัฐบาล มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกาะเกร็ดได้รับการ ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี จึงส่งผลให้เกาะเกร็ดมีนักท่องเที่ยวทั้งชาว ไทยและต่างประเทศมาเที่ยวกันมากมายจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ส่งผลให้มี นักท่องเที่ยวเข้ามาดูการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและซื้อสินค้ากลับไป ถือเป็น การเปิด ตลาดทำให้ลูกค้าจากหลาย ๆ ที่มารู้จักงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากที่เกาะเกร็ดเป็นที่ มีชื่อเสียงทางด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง
2. ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว ยิ่งภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวจะกระตุ้นให้มียกนักท่องเที่ยวและอุปสงค์ ต่อเครื่องปั้นดินเผาเพิ่มขึ้น
3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องปั้นดินเผาเพิ่มขึ้น ทำให้ ประหยัดเวลาและสะดวกในการทำงานมากขึ้น

อุปสรรค

1. การมีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้ส่วนแบ่งตลาดของเกาะเกร็ดลดลงเนื่องจาก ผลิตภัณฑ์บางอย่าง เช่น กระจ่าง สามารถฝึกผลิตได้ง่าย ไม่มีลักษณะเฉพาะจึงเกิดคู่แข่งได้ง่าย

2. การมีอำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ เนื่องจากมีผู้ผลิตหลายรายเพิ่มขึ้น ผลผลิตสินค้าที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันตลาดเป็นของผู้ซื้อ ผู้ซื้อจึงมีอำนาจการต่อรอง

3. การมีสินค้าอื่นมาทดแทน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการผลิตพลาสติกอลูมิเนียมทำให้มีผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทดแทนงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผามากขึ้น

และผลจากการวิจัย แสดงให้เห็นว่าสภาพปัญหาในปัจจุบันที่งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองกำลังประสบอยู่ในขั้นรุนแรง จึงขอเสนอกลยุทธ์เชิงรับ ดังนี้จึงเป็นไปตามข้อสมมติฐาน ข้อที่ 2 ที่ว่า การนำหลักกลยุทธ์การบริหารธุรกิจมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางฟื้นฟูอาชีพ เครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

กลยุทธ์เชิงรับที่จะใช้สำหรับงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด ได้แก่

1. กลยุทธ์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และผลิตสินค้าใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะที่เกาะเกร็ด เพื่อพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น และผลิตสินค้าใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะ โดยมีแผนงานดังนี้

1.1 การส่งเสริมให้มีการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลาย เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยแต่ยังคงแฝงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ โดยอาจจัดให้มีการประกวดการแข่งขันออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

1.2 การจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการออกแบบ ดีไซน์ รูปแบบผลิตภัณฑ์และการสร้างสรรค์สินค้าใหม่และจัดแสดงผลงานเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมผลงานให้สามารถผลิตออกมาใช้งานได้จริง

1.3 การจัดศูนย์ให้คำปรึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์และขั้นตอนในการผลิตเทคนิคใหม่

2. กลยุทธ์การพัฒนาทางด้านบุคคล ช่างฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการทางด้านการจัดการและการตลาด เพื่อเพิ่มแรงงานฝีมือและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาและเพิ่มความรู้ทางด้านการตลาดและการบริหารจัดการให้กับชุมชนและสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่ประสบได้ โดยมีแผนงานดังนี้

2.1 การจัดงานแสดงสินค้างานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง โดยให้ช่างฝีมือทำการสาธิตวิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้มีคนมาสนใจงานศิลปะซึ่งจะเป็นทั้งการส่งเสริมการค้าและการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่มีคนมาสนใจงานศิลปะซึ่งจะเป็นทั้งการส่งเสริมการค้าและการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่มีคนมาสนใจงานศิลปะ

2.2 การจัดตั้งศูนย์อบรมฝึกหัดปั้นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและจัดให้มีการประกวดผลงานเพื่อสร้างชื่อเสียงสำหรับช่างฝีมือและทำให้เยาวชนสนใจงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผามากขึ้น

2.3 การร่วมมือกับทางโรงเรียนในเกาะเกร็ดเพื่อฝึกอบรมการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองให้นักเรียนที่สนใจ

2.4 การจัดอบรมความรู้ทางด้านการตลาดและการจัดการแก่ชุมชนและผู้ประกอบการและการให้คำปรึกษาทางการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางด้านต่าง ๆ การจัดทำและออกแบบบรรจุภัณฑ์หีบห่อ รวมทั้งการรวมกลุ่มกันจัดงานแสดงสินค้านอกสถานที่

3. กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง และให้มีการรวมตัวกันของผู้ผลิตเพื่อทำให้มีอำนาจการต่อรองทางการตลาดและการร่วมกันพัฒนาชุมชน โดยมีแผนงานดังนี้

3.1 การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน จัดหาผู้นำชุมชนและสร้างจิตสำนึกถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง

3.2 การเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางปฏิบัติและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคนในชุมชน งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองและชีวิตความเป็นอยู่และแสดงให้เห็นว่าที่งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาสามารถดำรงสืบมาได้จนถึงปัจจุบันด้วยการดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีเหตุผล มีความพอประมาณและมีภูมิคุ้มกันรวมทั้งดำเนินมาพร้อมด้วยความรู้ที่สะสมมาจากบรรพบุรุษและมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตคนในชุมชนมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในชุมชนร่วมมือกันฝ่าฟันอุปสรรคและวิกฤตเศรษฐกิจมาได้จึงทำให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองดำรงอยู่ได้ถึงปัจจุบัน

3.3 การจัดอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตและการดำเนินงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองอย่างจริงจัง โดยต้องสร้างจิตสำนึกและความศรัทธาให้กับคนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า การนำหลักกลยุทธ์การบริหารธุรกิจมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางฟื้นฟูอาชีพ เครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยใช้กลยุทธ์เชิงรับที่จะใช้สำหรับงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา

พื้นที่เมืองที่บ้านเกาะเกร็ด ได้แก่ 1. กลยุทธ์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะ 2. กลยุทธ์การพัฒนาทางด้านบุคคล ช่างฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการทางด้านการจัดการและการตลาด และ 3. กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี โตอาจ (2553) ศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความยั่งยืนของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง : กรณีบ้านเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า กลยุทธ์เชิงรับที่จะใช้สำหรับงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ด ได้แก่

- 1) กลยุทธ์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะที่เกาะเกร็ดเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะ
- 2) กลยุทธ์การพัฒนาทางด้านบุคคล ช่างฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการทางด้านการจัดการและการตลาด เพื่อเพิ่มแรงงานฝีมือและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาและเพิ่มความรู้ทางการตลาดและการบริหารจัดการให้กับชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาที่ประสบได้
- 3) กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และให้มีการรวมตัวกันของผู้ผลิตเพื่อทำให้มีอำนาจต่อรองทาง การตลาดและการร่วมกันพัฒนาชุมชน

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง พบว่า งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดเริ่มลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากปัญหาทางด้านการผลิต ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ปัญหาทางด้านแรงงาน ขาดแรงงานฝีมือและปัญหาทางด้านการตลาด อุปสงค์ของงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบางชนิดลดลง การผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองบางผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ไม่เหมาะสมที่จะผลิตที่บ้านเกาะเกร็ด เนื่องจากจะต้องใช้ต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าที่อื่นและไม่สะดวกในการขนย้าย อย่างไรก็ตามงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองที่บ้านเกาะเกร็ดก็สามารถฝ่าวิกฤตต่าง ๆ มาได้เนื่องจากการร่วมมือกันของชุมชน วัดและหน่วยงานของภาครัฐบาลในการฟื้นฟูส่งเสริมให้ชุมชนกลับมาผลิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองขึ้นมาอีก ซึ่งในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ให้แฝงเอกลักษณ์เดิมของเกาะเกร็ดและร่วมกันฟื้นฟูให้งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาสามารถเป็นตัวแทนของศิลปวัฒนธรรมเดิมและสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้อย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ อินทิพย์ (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ในเอกลักษณ์ของชุมชนมอญปากเกร็ด สำหรับเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย พบว่า กระบวนการผลิตงานผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาชุมชนมอญในอดีตเครื่องปั้น ดินเผาของเกาะเกร็ดถือว่าเป็นอาชีพหลัก คือเริ่มตั้งแต่ การเตรียมดิน การขึ้นรูป

การตกแต่งและการเผา เสร็จแล้วนำออกจำหน่าย โดยทำเป็นกระบวนการอย่างนี้ตลอดทั้งปี วัตถุประสงค์
 ที่ให้ทำเครื่องปั้นดินเผา ของเกาะเกร็ดในปัจจุบัน เป็นผลิตภัณฑ์จากดินเหนียวสีแดงจากท้องถิ่น หมู่
 1 – 3 ฟังตะวันออก ของแม่น้ำเจ้าพระยา อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เมื่อขึ้นรูปชิ้นงานจาก
 เป็นหมุนได้รูปทรงตามความต้องการแล้วจะนำชิ้นงานนั้น ไปตั้งให้แห้งพอดิบแล้วนำไปสู่
 ขั้นตอนการตกแต่งชิ้นงาน โดยการตกแต่งชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งแบ่งออก เป็น 3 วิธีหลัก คือ
 การกดด้วยแม่พิมพ์ การแกะสลักเป็นลวดลายและการใช้แม่พิมพ์อัดเนื้อดินให้เป็นชิ้นลายแล้วติดลง
 บนชิ้นงานด้วยน้ำดิน ในปัจจุบันการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ดมีผู้ผลิตลดน้อยลง หันไป
 ประกอบวิชาชีพอื่นเสียเป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันจึงมีผู้ผลิตเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

สำหรับปัจจัยด้านการตลาด พบว่า งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนมอญ
 ปากเกร็ด มีรูปแบบที่วางจำหน่ายในท้องตลาดอยู่ 6 รูปแบบ คือ 1) โคมไฟ 2) แจกัน 3) โอ่งเล็ก
 4) หม้อน้ำลายจิตร 5) โถขมื่น 6) หม้อน้ำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการควรร่วมมือกันเพื่อสร้างอำนาจการ
 ต่อรองของตลาด ประชาสัมพันธ์และจัดงานแสดงสินค้า
2. จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการ ควรร่วมกันจัดตั้งศูนย์อบรม
 ออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์และให้คำปรึกษาทางด้านการตลาด การจัดการและเทคนิคการ
 ผลิตผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ โดยขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
3. จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการควรร่วมกันจัดตั้งศูนย์อบรมและ
 สาธิตงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองอย่างต่อเนื่องโดยขอความร่วมมือจากทางโรงเรียน
 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและมีการประชาสัมพันธ์อย่าง
 ต่อเนื่อง
4. จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการควรร่วมกันกำหนดประเภทสินค้าที่
 จะนำออกมาจำหน่ายเนื่องจากปัจจุบันได้มีการนำสินค้าที่ผลิตจากที่อื่นมาจำหน่ายที่เกาะเกร็ดมาก
 ขึ้นและมีบุคคลจากภายนอกเข้ามาค้าขายที่เกาะเกร็ดในช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ซึ่งมิใช่เป็นสินค้า
 พื้นเมือง
5. จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ หน่วยงานภาครัฐควรร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับ
 ชุมชน ในระยะแรกรัฐบาลอาจต้องช่วยให้คำแนะนำและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ

ประสานงาน โดยปล่อยให้ชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยมีภาครัฐคอยให้การสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษา

6. จากการวิเคราะห์หัตถ์สัมภาษณ์ หน่วยงานภาครัฐควรวางแผนช่วยเหลือสนับสนุนควรมีทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเน้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นหลัก

7. จากการวิเคราะห์หัตถ์สัมภาษณ์ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐควรร่วมสร้างจิตสำนึกให้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ

8. จากการวิเคราะห์หัตถ์สัมภาษณ์ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐควรร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการ จัดตั้งศูนย์ต่าง ๆ หรือแนวทางปฏิบัติ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จำเป็นต้องเกิดจากความคิดเห็นของคนในชุมชนเป็นหลัก เนื่องจากคนในชุมชนจะทราบอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ดีกว่าบุคคลภายนอก ส่วนข้อมูลข่าวสารความรู้หรือเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ ข้อมูลทางด้านอุปสงค์ของตลาดหรือช่องทางการตลาดอาจต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกซึ่งต้องให้ภาครัฐคอยสนับสนุน โดยเฉพาะในระยะแรก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเชิงกลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกลือ จังหวัดนนทบุรี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการฟื้นฟูในด้านต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์และบริการ

2. ควรศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกลือ จังหวัดนนทบุรี เพื่อที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำข้อสรุปที่ได้นั้นมาพัฒนาปรับปรุงการบริการต่อไปในอนาคต

3. ควรศึกษากลยุทธ์แนวทางการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา ในพื้นที่อื่น ๆ

บรรณานุกรม

- พิศาล บุญผูก. (2550). *เครื่องปั้นดินเผาในทพบุรี*, โครงการพัฒนาเครือข่ายบริการองค์ความรู้และ
สารสนเทศดิจิทัลสู่ชุมชน, สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
การพัฒนาองค์กร. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://nstda.or.th/blog/>.
- การบริหารจัดการ. (2550). เข้าถึงได้จาก http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book.
- รัชณี โตอาจ. (2553). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความยั่งยืนของงานหัตถกรรม
เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง : กรณีบ้านเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพฯ.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- การบริหารจัดการ. (2550). เข้าถึงได้จาก <http://www.tpa.or.th/writer/read> .
- การกำหนดกลยุทธ์. (2550). เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/tor/2007/04/29/entry-1>.
- เอ็ด ภิรมย์. (2448). *เกาะเกร็ด: แหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่ที่ยังมีชีวิตทรงคุณค่าหลากหลายเรียบง่ายและ
งดงาม*. บริษัท เอ็น พี สกรีนพริ้นติ้ง จำกัด.
- สมบูรณ์ แก้วกระบิล. (2550). *กระบวนการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านเครื่องปั้นดินเผาของชุมชน
เกาะเกร็ดเพื่อไปสู่หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ดีเด่น*. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทเกษม.
- สุวิทย์ อินทิพย์. (2555). *การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในเอกลักษณ์ของชุมชนมอญ
ปากเกร็ดสำหรับเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย*. วารสารวิชาการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2555, หน้า 89-102.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). *ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Fraenkel, Jack R. (1993). *How to Design and Evaluate Research in Education*. Singapore :
McGraw-Hill Inc.
- ประดิพันธ์ อูปรมย์ และคณะ. (2551). *การศึกษาในจังหวัดนนทบุรี : กระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นด้านอาชีพในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย*.

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลผู้เข้าร่วมสัมมนา

ตารางที่ 6-1 ข้อมูลเบื้องต้นผู้ร่วมสัมมนาของการศึกษาคั้งนี้

กลุ่ม	ลำดับ	สัญลักษณ์แทน
ผู้ประกอบการ	1	A1
ผู้ประกอบการ	2	A2
ผู้ประกอบการ	3	A3
ผู้ประกอบการ	4	A4
ผู้ประกอบการ	5	A5
ช่างปั้น/คนงาน	6	B1
ช่างปั้น/คนงาน	7	B2
ช่างปั้น/คนงาน	8	B3
ช่างปั้น/คนงาน	9	B4
ช่างปั้น/คนงาน	10	B5
ช่างปั้น/คนงาน	11	B6
ช่างปั้น/คนงาน	12	B7
ช่างปั้น/คนงาน	13	B8
หน่วยงานของภาครัฐ	14	C1
หน่วยงานของภาครัฐ	15	C2
หน่วยงานของภาครัฐ	16	C3
หน่วยงานของภาครัฐ	17	C4
หน่วยงานของภาครัฐ	18	C5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

A1 เพศ ชาย อายุ 50 ปี เป็นเจ้าของกิจการและช่างปั้น

A2 เพศ หญิง อายุ 42 ปี เป็นเจ้าของกิจการและช่างปั้น

A3 เพศ ชาย อายุ 56 ปี เป็นเจ้าของกิจการ และประธานกลุ่ม OTOP

A4 เพศ หญิง อายุ 65 ปี เป็นเจ้าของกิจการและช่างปั้น

A5 เพศ หญิง อายุ 40 ปี เป็นเจ้าของกิจการและช่างปั้น

ประเด็นข้อคำถามสำหรับผู้ประกอบการ

ประเด็นที่ 1 ทำไมถึงมาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง (หาจุดแข็ง)

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า สาเหตุที่มาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากว่า เป็นธุรกิจครอบครัวที่ทำมาเกือบ 100 ปี ตนต้องมาสืบทอดธุรกิจของบรรพบุรุษ ซึ่งตอนนี้ตนเป็นทายาทรุ่นที่ 3 ทั้งนี้ครอบครัวจึงยึดอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลักของครอบครัว

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า สาเหตุที่มาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากว่า เป็นธุรกิจครอบครัวที่ทำมาเกือบ 100 ปี อีกอย่างตนเองมีใจรักในอาชีพเครื่องปั้นดินเผาด้วย จึงต้องมาสืบทอดธุรกิจของบรรพบุรุษ นอกจากนี้คนในครอบครัวก็ช่วยกันทำงานนับได้ว่าครอบครัวยึดอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลัก

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า สาเหตุที่มาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากว่า เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด ไม่มีใครสามารถลอกเลียนแบบได้ คือ มีการขึ้นรูปด้วยมือปั้นและแกะลายด้วยมือ และเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ดโดยตรง ทั้งนี้เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดมีชื่อเสียงเพราะบรรพบุรุษสร้างชื่อเสียงไว้ให้เราก่อน ซึ่งสมัยก่อนเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน ซึ่งมีความคงทน และได้รับความต้องการและความนิยมในอดีต ดังนั้นครอบครัวจึงยึดอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลัก

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า สาเหตุที่มาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากว่า เป็นธุรกิจครอบครัวที่ทำกันสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ นอกจากนี้คนในครอบครัวก็ช่วยกันทำงานนับได้ว่าครอบครัวยึดอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลัก

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า สาเหตุที่มาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากว่า เป็นธุรกิจครอบครัวที่ทำกันสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ นอกจากนี้คนในครอบครัวก็ช่วยกันทำงานนับได้ว่าครอบครัวยึดอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลัก

ประเด็นที่ 2 ลักษณะผลิตภัณฑ์ปั้นอะไรบ้าง

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ที่ปั้นได้แก่ งานหม้อน้ำลายวิจิตร เครื่องใช้, กาน้ำชา, ถ้วยน้ำชา, อโรมา

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ที่ปั้นได้แก่ โถง, ถ้วยชาดินเผา, หม้อ, ไห และ งานแกะสลักหม้อน้ำลายวิจิตร

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า ผลกระทบที่ปั่นได้แก่ งานวิจิตรศิลปะ เช่น งานขนาดเล็กที่ทำเป็นของฝาก, งานแกะสลักหมอนน้ำลายวิจิตร

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า ผลกระทบที่ปั่นได้แก่ ของใช้ ใ้เครื่องหอม อย่างเช่นกระปุก, โคมไฟ งานแกะสลัก

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า ผลกระทบที่ปั่นได้แก่ ของใช้ ใ้เครื่องหอม อย่างเช่นกระปุก, โคมไฟ งานแกะสลัก

ประเด็นที่ 3 อุปสรรคที่ประสบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า อุปสรรคหนัก ๆ คือช่วง อุทกภัยปี พ.ศ. 2554 แต่ช่วงน้ำหลากเดือน 9, 10 และ 11 ไม่มีผลกระทบ

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า ไม่มีอุปสรรคในการทำงาน

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า อุปสรรคที่พบคือ ปัญหาเรื่องการตลาด, สินค้าอื่นเข้ามาแทนที่ และ ปัจจัยการผลิตที่ราคาสูงขึ้น ปริมาณคนที่เข้ามาฝึกหัดหรือทำงานปั้น เครื่องปั้นดินเผาลดลง และเปลี่ยนอาชีพไปทำอาชีพอื่น ๆ

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า อุปสรรคในอดีตต้องเผาเตาใหญ่ ๆ ต้องซื้อฟืน และดินก็เอามาลำบากต้องจ้างรถ เวลาเผาเสียหลายเยอะ จึงเปลี่ยนจากเตาเผาเป็นเตาไฟฟ้า ควบคุมอุณหภูมิโดยใช้เทอร์โมมิเตอร์

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า อุปสรรคในอดีตต้องเผาเตาใหญ่ ๆ ต้องซื้อฟืน และดินก็เอามาลำบากต้องจ้างรถ เวลาเผาเสียหลายเยอะ จึงเปลี่ยนจากเตาเผาเป็นเตาไฟฟ้า ควบคุมอุณหภูมิโดยใช้เทอร์โมมิเตอร์

ประเด็นที่ 4 ปัญหาทางด้านการผลิตมีอะไรบ้าง

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า วัตถุดิบตอนช่วงน้ำท่วมจะหายาก นอกจากนี้ อุปกรณ์เครื่องทุ่นแรง มีการพัฒนาตัวแกะสลักจะเป็นตัวปั๊มลาย, หรือตัวกดลาย เครื่องโม้ดิน ใ้บดดินโดยละเอียด

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า ราคาดินแพงขึ้นเท่าตัว ส่วนใหญ่วัตถุดิบจะซื้อมาจาก อำเภอสามโคก, จังหวัดปทุมธานี

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า ทรัพยากรดินที่มีอยู่ลดลงและราคาปัจจัยการผลิตและค่าครองชีพสูงขึ้นเท่าตัว

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า ปัญหาค่าใช้จ่ายในการขนดินเข้าเกาะเกร็ดซึ่งมีการขนย้ายหลายขั้นตอนจนถึงโรงงานผลิตผลิตไม่ทันกับความต้องการของตลาด เนื่องจากมี

ขั้นตอนในการผลิตอยู่หลายขั้นตอน ส่วนใหญ่วัตถุดิบจะซื้อมาจาก อำเภอสามโคก, จังหวัดปทุมธานี

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า ปัญหาช่วงหน้าฝน อากาศมีความชื้นสูง ต้องเดินฝึ้งหมาด ๆ ถึงเข้าเตาเผาได้ การผลิตชิ้นงานจึงได้น้อย นอกจากนี้ปัญหาค่าใช้จ่ายในการขนดินเข้าเกาะเกร็ดซึ่งมีการขนย้ายหลายขั้นตอนจนถึงโรงงานผลิต ผลิตไม่ทันกับความต้องการของตลาด เนื่องจากมีขั้นตอนในการผลิตอยู่หลายขั้นตอน ส่วนใหญ่วัตถุดิบจะซื้อมาจาก อำเภอสามโคก, จังหวัดปทุมธานี

ประเด็นที่ 5 ปัญหาทางด้านแรงงาน

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า ปัจจุบันฝีมือแรงงานจะละเอียดกว่าประยุกต์เป็นลายไทย เช่น ลายกนก, ลายประจำยาม, ลายพุดตาล ซึ่งสมัยก่อนจะเป็นลายมอญโบราณ เช่น ลายบัว ส่วนใหญ่คนที่จะทำตรงนี้ได้ คือ คนที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ถิ่น กำเนิด จริงๆ จึงจะเข้าใจวัฒนธรรม, ความรู้สึก ของชาวรามัญเกาะเกร็ด

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า ใช้แรงงานเฉพาะคนในครอบครัว

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า แรงงานเฉพาะสมาชิกในกลุ่ม OTOP

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า อดีตงานเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานประดิษฐ์ มีแต่การแกะลายโบราณเท่านั้น ไม่มีการแกะสลัก ค่าแรงจึงถูก ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลง เป็นงานประดิษฐ์ที่มีการไล่ตลาดตามจินตนาการ ส่วนแรงงานใช้เฉพาะคนในครอบครัว

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า อดีตงานเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานประดิษฐ์ มีแต่การแกะลายโบราณเท่านั้น ไม่มีการแกะสลัก ค่าแรงจึงถูก ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลง เป็นงานประดิษฐ์ที่มีการไล่ตลาดตามจินตนาการ ส่วนแรงงานใช้เฉพาะคนในครอบครัว

ประเด็นที่ 6 ปัญหาทางการจัดการ

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า วางขายหน้าร้านและผลิตตามลูกค้าสั่ง

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า ผลิตตามสั่ง และทำขายหน้าร้านด้วย

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า ผลิตตามสั่ง และทำขายหน้าร้าน ส่วน ต้นทุนการผลิตของช่างปั้นแต่ละคนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชิ้นงานที่ปั้น

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า ผลิตตามที่สั่ง และมีสินค้าตั้งจำหน่ายที่บ้านด้วย ทั้งนี้หากเจอตลาดที่แปลก ๆ ไม่เคยทำก็นำมาพลิกแพลงทำขึ้นมาในด้านรูปทรง ที่แปลก ๆ ไม่เคยทำก็นำมาปั้นดูบ้าง

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า ผลิตตามที่ตั้ง และมีสินค้าตั้งจำหน่ายที่บ้านด้วย ทั้งนี้หากเจอตลาดที่แปลก ๆ ไม่เคยทำก็นำมาพลิกแพลงทำขึ้นมาในด้านรูปทรง ที่แปลก ๆ ไม่เคยทำก็นำมาปั้นคุบ้าง

ประเด็นที่ 7 ปัญหาทางด้านการตลาด

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า โดยปกติจำหน่ายที่เกาะเกร็ด, ออกงาน OTOP และแสดงโชว์ของนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ และลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าขาประจำ เช่น ชื้อเพื่อไปตกแต่งบ้าน, ชื้อใช้ในร้านกาแฟ และลูกค้าจรก็มีบ้าง

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า มีลูกค้ามารับไป และขายปลีกมากกว่า

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า ส่วนใหญ่จะขายปลีกมากกว่า

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า มีลูกค้าที่จัดจรรย์มารับ และ โรงงานขายเทียนก็จะมาสั่งซึ่งมีหน้าร้านขายด้วย นอกจากนี้ก็จะมีลูกค้าจรและลูกค้าประจำ

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า มีลูกค้าที่จัดจรรย์มารับ และ โรงงานขายเทียนก็จะมาสั่งซึ่งมีหน้าร้านขายด้วย นอกจากนี้ก็จะมีลูกค้าจรและลูกค้าประจำ

ประเด็นที่ 8 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการ A1 มีความเห็นว่า ปี พ.ศ. 2554 มีปัญหาอุทกภัยมากที่สุดและในอดีตใช้เตาแบบโบราณจะมีกลิ่นควันบ้างนิดหน่อย

ผู้ประกอบการ A2 มีความเห็นว่า ปี พ.ศ. 2554 เจอปัญหามากที่สุด น้ำท่วมประมาณ 4 เดือนเต็ม ๆ

ผู้ประกอบการ A3 มีความเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2554 เจอปัญหามากที่สุด น้ำท่วมประมาณ 4 เดือนเต็ม ๆ

ผู้ประกอบการ A4 มีความเห็นว่า ปี พ.ศ. 2554 น้ำท่วมมีความสูงประมาณ 1.50 เมตร ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ทำถนนไม่สามารถทำการผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้ ต้องหยุดผลิต

ผู้ประกอบการ A5 มีความเห็นว่า ปี พ.ศ. 2554 น้ำท่วมมีความสูงประมาณ 1.50 เมตร ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ทำถนนไม่สามารถทำการผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้ ต้องหยุดผลิต

ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์ของช่างปั้น/คนงาน

B1 เพศ ชาย อายุ 51 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้นในโรงปั้น (หัตถอุตสาหกรรม) และมีประสบการณ์การทำงาน 24 ปี ได้รับผลตอบแทนค่าแรงวันละ 1,000 – 2,000 บาทต่อวันแล้วแต่ชิ้นงาน และความต้องการสินค้า

B2 เพศ ชาย อายุ 50 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น (โรงปั้น) และมีประสบการณ์การทำงาน 25 ปี ได้รับผลตอบแทนค่าแรงวันละ 350 บาทต่อวัน

B3 เพศ ชาย อายุ 33 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น (โรงปั้น) และมีประสบการณ์การทำงาน 12 ปี ได้รับผลตอบแทนค่าแรงวันละ 350 บาทต่อวัน

B4 เพศ ชาย อายุ 53 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น (อิสระ) และมีประสบการณ์การทำงาน 39 ปี ส่วนค่าแรงแล้วแต่ชิ้นงาน ขึ้นอยู่กับความประณีต, รูปทรง, ขนาด, ลวดลาย, ความง่าย – ยาก ของชิ้นงาน)

B5 เพศ หญิง อายุ 42 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น (รับจ้างอิสระ) และมีประสบการณ์การทำงาน 14 ปี ส่วนค่าแรงคิดเป็นชิ้นงานตามจำนวนที่สั่งทำ

B6 เพศ ชาย อายุ 58 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น และมีประสบการณ์การทำงาน 44 ปี ส่วนค่าแรงแล้วแต่ชิ้นงาน (ขึ้นอยู่กับความประณีต, รูปทรง, ขนาด, ลวดลาย, ความง่าย – ยาก ของชิ้นงาน)

B7 เพศ ชาย อายุ 37 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น (ในโรงงาน) และมีประสบการณ์การทำงาน 20 ปี ได้รับผลตอบแทนค่าแรงวันละ 300 – 400 บาท ต่อวัน

B8 เพศ ชาย อายุ 22 ปี มีอาชีพหลักเป็นช่างปั้น (โรงปั้น) และมีประสบการณ์การทำงาน 4 ปี ได้รับผลตอบแทนค่าแรงวันละ 350 บาท ต่อวัน

ประเด็นข้อคำถามสำหรับช่างปั้น/คนงาน

ประเด็นที่ 1 การผลิต/ผลิตภัณฑ์

ช่างปั้น/คนงาน B1 มีความเห็นว่า การผลิตสินค้าเพื่อส่งออก ขึ้นตอนในการผลิตไม่แตกต่างจากการผลิตชิ้นงานทั่วไป คือ การเตรียมดินเพื่อปั้น, วิธีปั้น และสินค้าหรือชิ้นงานที่ปั้นแตกต่างกันที่สินค้าเพื่อการส่งออกกระบวนการงานในแต่ละขั้นตอนมีความละเอียดมากขึ้นในทั้งกระบวนการผลิต ตั้งแต่คัดเลือกและการเตรียมวัตถุดิบ การออกแบบชิ้นงาน, ขนาดชิ้นงาน และจำนวนต้องได้มาตรฐานตามที่ตกลงกันไว้กับลูกค้า ส่วนจำนวนผลงานสำหรับช่างที่มีความชำนาญ การเครื่องปั้นดินเผาประเภทหัตถอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกขึ้นอยู่กับ ขนาดของชิ้นงานและความยากหรือง่ายของชิ้นงาน

ช่างปั้น/คนงาน B2 มีความเห็นว่า กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และส่ง ส่วนผลงานจะผลิตได้ 400 ชิ้น/ต่อวัน

ช่างปั้น/คนงาน B3 มีความเห็นว่า กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และส่ง ส่วนผลงานจะผลิตได้ 400 ชิ้น/ต่อวัน

ช่างปั้น/คนงาน B4 มีความเห็นว่า ขั้นตอนในการผลิตไม่แตกต่างกันแต่ขึ้นอยู่กับเทคนิคของช่างปั้นแต่ละคนซึ่งเหมือนและแตกต่างกัน ส่วนจำนวนผลงานที่ผลิตต่อวันไม่ได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน แต่ขึ้นอยู่กับความประณีต, ความยากง่ายและ ขนาดของชิ้นงานตามที่ช่างปั้นจะกำหนด

ช่างปั้น/คนงาน B5 มีความเห็นว่า กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และส่ง ส่วนจำนวนการผลิตจะผลิตตามจำนวนที่ถูกคำสั่ง

ช่างปั้น/คนงาน B6 มีความเห็นว่า ขั้นตอนในการผลิตไม่แตกต่างจากการผลิตชิ้นงานทั่วไป และจำนวนผลงานขึ้นอยู่กับขนาดของชิ้นงาน เช่น ถ้าชิ้นงานมีขนาดเล็ก ผลิตต่อวันประมาณ 400 ชิ้น แต่ถ้าผลงานมีขนาดใหญ่ผลิตต่อวันประมาณ 200 ชิ้น

ช่างปั้น/คนงาน B7 มีความเห็นว่า กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และขาย ส่วนจำนวนที่ผลิตได้ถ้าขนาดประมาณ 8 – 10 นิ้ว ผลิตได้ประมาณ 300 ชิ้นต่อวัน

ช่างปั้น/คนงาน B8 มีความเห็นว่า กระบวนการในการผลิตเหมือนทั่วไป คือ ปั้น, ก่อ, ตาก, เผา และส่ง ส่วนผลผลิตที่ได้ 400 ชิ้น/ต่อวัน

ประเด็นที่ 2 ปัญหาในการผลิต

ช่างปั้น/คนงาน B1 มีความเห็นว่า ปัญหาเรื่องดิน เช่น การคัดดินและการเตรียมดินเพื่อปั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่ ปัญหาดินเป็นรา (ทำให้ไม่สามารถส่งออกเพื่อจำหน่ายต่างประเทศได้) หรือ ปัญหาดินที่มีเม็ดดินลูกรังมาก ทำให้เมื่อเผาชิ้นงานแล้วจะเกิดรอยแตกร้าว นอกจากนี้ยังพบปัญหาว่าในช่วงฤดูฝน ชิ้นงานที่ผลิตมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากอากาศมีความชื้นสูงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการให้ดินที่ปั้นเป็นชิ้นงานอยู่ตัวนานขึ้น พื้นที่ของโรงงานในช่วงฤดูฝนและความชื้นอากาศจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อจำนวนชิ้นงานที่ผลิต กรณีน้ำท่วม เกิดขึ้นในฤดูน้ำหลาก คือ เดือน 9, 10 หรือ 11 หากท่วมเพียงเล็กน้อยก็สามารถผลิตชิ้นงานต่อไปได้ แต่กรณีอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ทำให้โรงงานต้องปิดตัวเนื่องจาก โรงงาน, เครื่องจักร, เครื่องมือ และ เตาเผา ได้รับความเสียหายอย่างหนัก และใช้งบประมาณในการซ่อมแซมสูงไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

ช่างปั้น/คนงาน B2 มีความเห็นว่า ไม่ค่อยมีปัญหาในการผลิต

ช่างปั้น/คนงาน B3 มีความเห็นว่า ไม่เจอปัญหาในการผลิต เพราะมีการจัดการที่ดี

ช่างปั้น/คนงาน B4 มีความเห็นว่า ปัญหาในกระบวนการการผลิตไม่มี แต่ปัญหาและอุปสรรคขึ้นอยู่กับคนและการจัดการ ดังนั้นอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดจากคุณภาพของดินจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันสามารถนำมาปั้นเป็นชิ้นงานได้หากช่างปั้นมีการพัฒนาและความเข้าใจเกี่ยวกับดินและข้อดีข้อด้อยของดินแต่ละแหล่งและสามารถใช้องค์ความรู้หรือเทคนิคของช่างปั้นแต่ละคนจัดการกับปัญหาและอุปสรรคได้ ในกรณีน้ำท่วม เกิดขึ้นในฤดูน้ำหลาก คือ เดือน 9, 10 หรือ 11 แต่ไม่มีผลอะไรมากนัก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีบริหารเวลาและกิจกรรม สำหรับคุณภาพของดินในแหล่งต่าง ๆ สำหรับช่างปั้นแล้วไม่มีผลต่อการปั้นเพราะช่างปั้นต้องเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาโดยใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ การทดลอง และทดสอบ หรือ ซักถามผู้รู้จนเกิดองค์ความรู้ใหม่

ช่างปั้น/คนงาน B5 มีความเห็นว่า ไม่มีอุปสรรคในการผลิต การผลิตขึ้นอยู่กับช่างปั้นว่ามีแรงปั้นหรือไม่ เช่น ถ้าป่วยหรือไม่สบายก็ต้องหยุดพักงานปั้น หากเป็นช่วงฤดูฝนไม่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตเพราะผลิตจำนวนไม่มากสามารถผลิตชิ้นงานในบ้านได้

ช่างปั้น/คนงาน B6 มีความเห็นว่า ปัญหาการผลิตไม่ค่อยมีเนื่องจากลูกค้าสั่งสินค้ามาแล้วจึงผลิต ในกรณีน้ำท่วม เกิดขึ้นในฤดูน้ำหลาก (น้ำจากภาคเหนือไหลลงมา, น้ำทะเลหนุน) คือ เดือน 9, 10 หรือ 11 น้ำท่วมมีผลอย่างมากต่อการผลิตชิ้นงาน ส่วนคุณภาพของดินในอดีตเปรียบเทียบกับปัจจุบันแตกต่างกัน ดินในอดีตที่ใช้เป็นดินในเกาะเกร็ดคุณภาพจะดีกว่าที่อื่น แต่ก็มีดินจากแหล่งอื่นด้วย เช่น ดินจากจังหวัดปทุมธานี (สามโคก), อ่างทอง, นครสวรรค์ เป็นต้น

ช่างปั้น/คนงาน B7 มีความเห็นว่า ปัญหาการผลิตเกิดจากสภาพอากาศ ฝนตกอากาศชื้นชิ้นงานไม่แห้งเข้าเตาเผาไม่ได้ จึงผลิตได้น้อย ในกรณีถ้าน้ำท่วมไม่สามารถผลิตได้ ต้องงดการผลิต นอกจากนี้คุณภาพของดินเมื่อก่อนใช้ดินที่อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งดินเป็นดินเหนียว (ดินมในท้องนาหรือในน้ำ) ปัจจุบันใช้ดินที่จังหวัดอ่างทอง (ดินตักใช้รถแบล็คโฮลด์) ซึ่งมีความเหนียวน้อยกว่า ทำให้เมื่อเผาแล้วเสียหายมากกว่าสมัยก่อน

ช่างปั้น/คนงาน B8 มีความเห็นว่า ไม่มีปัญหาการผลิต
ประเด็นที่ 3 การใช้เตาเผา

ช่างปั้น/คนงาน B1 มีความเห็นว่า การใช้เตาเผาเป็นเตาเผาที่ดัดแปลงมาจากตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 20 ฟุต และใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงในการเผา และใช้เครื่องวัดอุณหภูมิในการวัดอุณหภูมิเตา โดยใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 วันครึ่ง (36 ชั่วโมง)

ช่างปั้น/คนงาน B2 มีความเห็นว่า การใช้เตาเผาเป็นเตาเผาแบบเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) และใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 วัน 1 คืน

ช่างปั้น/คนงาน B3 มีความเห็นว่า การใช้เตาเผาเป็นเตาเผาแบบเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) และใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 วัน 1 คืน

ช่างปั้น/คนงาน B4 มีความเห็นว่า ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (ฝากโรงงานอื่นเผา) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 3 วัน 2 คืน

ช่างปั้น/คนงาน B5 มีความเห็นว่า ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 1 วัน 1 คืน

ช่างปั้น/คนงาน B6 มีความเห็นว่า ใช้เตาเป็นเตาเผาชนิดโบราณ (เตาหลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 2 วัน 2 คืน

ช่างปั้น/คนงาน B7 มีความเห็นว่า ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 1 วัน 1 คืน

ช่างปั้น/คนงาน B8 มีความเห็นว่า ใช้เตาเผาเป็นเตาอิฐก่อ (เตาหลังเต่า) ระยะเวลาในการเผาใช้เวลาประมาณ 1 วัน 1 คืน

ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

C1 เพศ หญิง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

C2 เพศ ชาย อายุ 54 ปี ทำงานที่หน่วยงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนนทบุรี

C3 เพศ ชาย อายุ 56 ปี ตำแหน่ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

C4 เพศ ชาย อายุ 56 ปี ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

C5 เพศ หญิง อายุ 30 ปี ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

ประเด็นข้อคำถามสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

ประเด็นที่ 1 หน่วยงานของท่านต้องรับผิดชอบงานอย่างไรบ้าง

หน่วยงานภาครัฐ C1 มีความเห็นว่า บทบาทของ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเมื่อพูดถึงความเป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรีก็มีความรับผิดชอบกับท้องถิ่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีระบบการเรียนการสอนแบบทางไกลตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรีมีห้องสมุดของมหาวิทยาลัย เรียกว่า สำนักบรรณสารสนเทศ ในหลายปีที่ผ่านมา สำนักบรรณสารสนเทศ มองในแง่ของภารกิจที่จังหวัดนนทบุรีเป็นพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงเกิดปณิธานที่จะศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนนทบุรี ผนวกโยงกับในเรื่องอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อสร้างและรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความเป็นนนทบุรี และความเป็นอัตลักษณ์ของทั้ง มหาวิทยาลัยและจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น ตอนที่เริ่มต้นงานการศึกษาวิจัยเชิงลึกว่านนทบุรีมีอะไร เรา

พบว่าในพื้นที่อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี เชื่อมโยงกันกับอัตลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรีสังเกตได้จากตราประจำจังหวัดนนทบุรี จึงได้ริเริ่มโครงการนนทบุรีศึกษา ซึ่งมีชื่อเต็มๆว่า โครงการ การจัดการสารสนเทศท้องถิ่นนนทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน เจตนาก็คือ จะศึกษาเรื่องราวของจังหวัดนนทบุรีอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเป็นรากเหง้าของพื้นที่ตั้งซึ่งบ่งบอกถึงอาชีพวิถีชีวิตที่เป็นมาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นประโยชน์กับคนรุ่นใหม่ในการศึกษาเรื่องในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยเริ่มศึกษาว่านนนทบุรีมีอะไร เริ่มจากคว่านนนทบุรีมีอะไร คำขวัญของจังหวัดนนทบุรี เราค้นพบว่ามีภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาชีพอยู่ จริงๆแล้วตอนที่เริ่มศึกษาจังหวัดนนทบุรี หรือพื้นที่ปากเกร็ดยังไม่ได้เริ่มทำซุ้มหรือเกาะกลางถนนที่มีไฟเบอร์ทำเป็นเครื่องปั้นดินเผา เราค้นพบว่าในพื้นที่เกาะเกร็ดมีตำบลเกาะเกร็ดซึ่งเป็นเกาะที่เกิดขึ้นลำน้ำลัดเกร็ดซึ่งเป็นแผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบและเป็นพื้นที่ๆเหมาะสมสำหรับการทำอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เป็นคนโบราณที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้มาพักพิงตรงนี้ ก็เป็นกลุ่มชาวมอญแต่ดั้งเดิมตั้งแต่กรุงธนบุรี ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินที่ให้คนมอญมาอยู่แถวนี้ จากเรื่องราวตรงนี้ก็เลยศึกษาว่ามีอะไร ทำให้เราเก็บข้อมูลในอดีตรวบรวมข้อมูลในอดีตได้มากขึ้น เพราะฉะนั้นเมื่อถามว่าหน้าที่เราทำอะไร เราไม่ได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับตัวเครื่องปั้นดินเผาโดยตรงแต่เราเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาค้นพบว่าเมืองนนทบุรีเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ส่งไปขายไกลๆ ภาคเหนือ คือ อุดรดิตต์, ภาคใต้ คือ นครศรีธรรมราช ไปทั้งทางบกและทางน้ำ โดยที่เรายังไม่มั่นใจว่าปัจจุบันอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาจะสามารถยังชีพหรือเป็นอาชีพหลักๆของครอบครัวได้หรือไม่แต่ที่แน่ ๆ เครื่องปั้นดินเผาช่วยส่งเสริมการฟื้นฟูกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ของอำเภอปากเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด และเป็นที่มาของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันซึ่งเป็นความเชื่อมโยงกันดังนั้นบทบาทของสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานห้องสมุดที่ดูแลรับผิดชอบก็จะทำในเรื่องการจัดการข้อมูลความรู้มากกว่าตัวผลิตภัณฑ์ เรื่องราววิถีอาชีพชุมชนกับวัดวาอารามที่จะไปฟื้นฟูการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอาจมีส่วนส่งเสริมฟื้นฟูผลิตภัณฑ์ที่ทำที่ตัวเครื่องปั้นดินเผา เห็นได้ว่าในพื้นที่เกาะเกร็ดมีการประยุกต์เครื่องปั้นดินเผาออกไปในแนวของที่ระลึกเล็กๆหรือว่ามีรูปร่างหน้าตาที่เกี่ยวข้องกับงานในอาชีพตรงนั้น ๆ

หน่วยงานภาครัฐ C2 มีความเห็นว่า หน่วยงานส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ที่พัก ของที่ระลึกซึ่งทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พัฒนาชุมชน, อบต., การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, กีฬาเพื่อการท่องเที่ยว

หน่วยงานภาครัฐ C3 มีความเห็นว่า หน่วยงานจะรับผิดชอบเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประเพณีในเรื่องชาวมอญรามัญ โดยเฉพาะ ในเรื่องงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด

หน่วยงานภาครัฐ C4 มีความเห็นว่า งานที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ (ตามกฎหมาย) พรบ. ส่งเสริมอาชีพ ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 68

หน่วยงานภาครัฐ C5 มีความเห็นว่า ดูแลประชาชน ในด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน, บริการประชาชน, สุขภาพร่างกาย, ความเป็นอยู่, การศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในเกาะเกร็ดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ประเด็นที่ 2 หน่วยงานของท่านมีนโยบายและแผนอย่างไรในการส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ด

หน่วยงานภาครัฐ C1 มีความเห็นว่า ปัจจุบันที่สามารถร่วมกันตามบทบาทภารกิจที่แต่ละคนทำอยู่ แต่ในสิ่งที่ทำอยู่ในหน้าที่ก็คือ การทำให้ข้อมูลคงอยู่อย่างยั่งยืนแทนที่จะเป็นแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า ข้อมูลจากปากต่อปาก ทางส่วนราชการในฐานะที่คนเป็นมหาวิทยาลัยก็พยายามทำให้ข้อมูลที่มีอยู่แบบยั่งยืน ดังนั้นในภาคส่วนต่างๆก็อาจจะหยิบข้อมูลตรงนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาความร่วมมือในพื้นที่การจัดกิจกรรมยุวมัคคุเทศก์ และอีกหลายๆกิจกรรมซึ่งมีส่วนผลักดันในการฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดทั้งทางตรงและทางอ้อม

หน่วยงานภาครัฐ C2 มีความเห็นว่า พาผู้ประกอบการทางเกาะเกร็ดไปศึกษาดูงานที่ เครื่องปั้นดินเผาของมอญบ้านแก่งและที่ศรีรามาศ เพื่อไปศึกษาข้อได้เปรียบ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและต่างในงานเครื่องปั้นดินเผาในแต่ละแหล่งของประเทศในเรื่องการแข่งขันปรากฏว่าดินของเราเป็นดินที่มีคุณภาพดี แต่ดิน ของเกาะเกร็ด ตอนนี้น้อยลง ต้องนำดินมาจากสาม โศก จังหวัดปทุมธานี การคมนาคมขนส่งเข้ามาต้นทุนสูง และจะขายถูกแบบสุโขทัยหรือมอญบ้านแก่งไม่ได้ รัฐบาลวิจิตร เราประณีตสวยงามกว่าที่อื่น งานเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด มีข้อได้เปรียบ ในความพิเศษตั้งแต่เนื้อดินที่มีความแกร่งเนื่องจากมีแร่เหล็กผสมในเนื้อดิน เมื่อเผาในอุณหภูมิสูงและระยะเวลาอันนานก็มีความแกร่งมากขึ้น เมื่อเคาะชิ้นงานก็จะมีเสียงก้องกังวานคล้ายแก้ว มีรูปทรงและรวดลายที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ

หน่วยงานภาครัฐ C3 มีความเห็นว่า หน่วยงานมีนโยบายและแผนส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมทุกชนิดที่มีในเกาะเกร็ด แต่งานในหน้าที่ ๆ รับผิดชอบ ในหน้าที่ คือ ในเรื่องงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด หรือ กลุ่ม OTOP ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด หมู่ 1, 6 และ 7

หน่วยงานภาครัฐ C4 มีความเห็นว่า โดยหน้าที่ตาม พรบ. ส่งเสริมอาชีพ ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 68 มีหน้าที่ต้องส่งเสริมอาชีพ หนึ่งในนั้นก็คือ การ

ส่งเสริมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นจุดขายของมอญรามันเกาะเกร็ดซึ่งก่อนหน้านี้ที่ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจะเฟื่องฟูเคยขายเขาอยู่พักหนึ่งเพราะมีผลิตภัณฑ์อื่น เช่น พลาสติกซึ่งมีราคาถูกกว่าเข้ามาแทนที่ในตลาดต่างๆ โรงงานปิดตัวไปหลายที่ คนที่มีอาชีพปั้นเครื่องปั้นดินเผาก็ย้ายไปอยู่ที่อื่นและเกรงว่าเครื่องปั้นดินเผากำลังจะหมดไป ภายใต้การนำของนายวัชรินทร์ ซึ่งเป็นนายอำเภอปากเกร็ดในสมัยนั้น มีแนวนโยบายฟื้นฟูเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเอาเครื่องปั้นดินเผาเป็นจุดขาย มีการเปลี่ยนแปลงขนาดของเครื่องปั้นดินเผาซึ่งแต่เดิมมีขนาดใหญ่ ก็ออกแบบให้มีขนาดเล็กและสวยงามขึ้นด้วยการแกะลายลงในชิ้นงาน พร้อมทั้งเป็นของฝากของที่ระลึกซึ่งต่อมามีรัฐบาลมีการประกาศปี พ.ศ. 2539 – 2540 เป็นปี Amazing Thailand มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด จึงทำให้ตลาดเครื่องปั้นดินเผาฟื้นตัวขึ้น ช่วงปั้นดินเผาจึงมีการรวมตัวกันตั้งจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ จากนั้นรัฐบาลก็มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมท้องถิ่น หรือ OTOP และได้รับรางวัลชนะเลิศ OTOP 5 ดาว ในระดับภาคกลาง

หน่วยงานภาครัฐ C5 มีความเห็นว่า ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรุ่นหลังที่สนใจ ได้มาเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อที่จะได้มีทักษะมากยิ่งขึ้น เป็นผู้ช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงที่สนใจหรือต้องการเครื่องปั้นดินเผาเข้าถึงกลุ่มช่างปั้นเครื่องปั้นเครื่องปั้นดินเผา ถ้ามีงบประมาณ ก็จะดูว่ากลุ่มอาชีพช่างปั้นดินเผาต้องการที่จะเพิ่มทักษะด้านใดก็จะเป็นผู้ช่วยประสานงานให้ได้รับการอบรมในด้านที่ต้องการ เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์

ประเด็นที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคเท่าที่ผ่านมามีอะไรบ้าง

หน่วยงานภาครัฐ C1 มีความเห็นว่าไม่ค่อยมีปัญหาอะไร

หน่วยงานภาครัฐ C2 มีความเห็นว่า ปัญหาสิ่งที่น่าสนใจที่สุดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด ไม่ยั่งยืน เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่สนใจเรื่องเกมส์ เรื่องไลน์ จึงทำให้เกิดอุปสรรค ถ้าทุกฝ่ายที่มีหน้าที่ทำไม่ได้ทำงานแต่เฉพาะหน้าที่ของตนอย่างเดียว แต่มีความร่วมมือที่จะพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ทาง ปวช. อบต. กิตติ ถ้าไม่ลงไปส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ก็กลัวว่าเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จะสูญหายไป อย่าปล่อยให้เป็นการดำเนินงานทุก ๆ หน่วยงานเห็นคุณค่าของเครื่องปั้นดินเผาที่มีการทำกันมาอย่างช้านาน เป็นเอกลักษณ์และตราประจำจังหวัด สำหรับความต่อเนื่องของแนวนโยบายของรัฐควรเป็นเอกภาพ และมีความต่อเนื่อง ในเรื่องบางเรื่องไม่ควรเปลี่ยนตามความชอบหรือความต้องการของผู้บริหาร ในสิ่งที่เป็นมรดกของชาติบ้านเมือง องค์กรภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ควรปรึกษากันเพื่อมีแนวนโยบายในการพัฒนา ที่ผสมผสาน ต่อเนื่อง ในทิศทางเดียวกัน ให้คงไว้ และ คงอยู่อย่างมั่นคง

หน่วยงานภาครัฐ C3 มีความเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคหลัก ๆ คือ ปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ช่วงเดือน 9, 10, และ 11 ซึ่งในช่วงเดือนเหล่านี้ไม่สามารถทำเครื่องปั้นดินเผา

รวมถึงการเพาะปลูกในเกาะเกร็ดได้เลย โดยที่ อบรม. ก็ไม่สามารถป้องกันได้ การสร้างเขื่อนสามารถช่วยได้แต่ก็ทำให้เสียภูมิทัศน์ของเกาะเกร็ด และทัศนียภาพ

หน่วยงานภาครัฐ C4 มีความเห็นว่า ในงานหัตถอุตสาหกรรม เช่น กระจาดต้นไม้, ครก, หม้อ (ประเภทเครื่องใช้หรือ ภาชนะ) ต่างคนต่างทำมีปัญหากันในเรื่องตลาด ในเรื่องการแข่งขันด้านราคา ปัญหาในเรื่องราคาในงานหัตถศิลป์ เช่น เครื่องปั้นดินเผาประเภทของฝาก ของที่ระลึก ราคาของเครื่องปั้นดินเผามีราคาสูง เพราะปั้นด้วยช่างปั้นที่มีฝีมือและประสบการณ์ คนที่ซื้อต้องมีใจรักจริง ๆ จึงซื้อวัตถุดิบ ดินในเกาะไม่มีแล้ว ต้องสั่งจากแหล่งอื่น เช่น ปทุมธานี, อ่างทอง, นครสวรรค์ โดยทางเรือหรือมาเป็นคันรถซึ่งมีราคาแพงขึ้นอยู่กับแหล่ง, ค่าแรง และระยะทางค่าขนส่ง

หน่วยงานภาครัฐ C5 มีความเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคหลัก คือ งบประมาณไม่เพียงพอ (ค่อนข้างที่จะน้อยที่สุดในจังหวัด) หรืออาจต้องใช้งบประมาณในโครงการอื่นที่จำเป็นเร่งด่วนมากกว่าก็อาจจะไม่มีประสิทธิภาพในการมาดูแลเครื่องปั้นดินเผาโดยตรง ทักษะการทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นศาสตร์ที่จะต้องใช้เวลา ดังนั้น โครงการที่จัดขึ้นมาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แล้วเมื่อเรียนรู้แล้วก็ไม่ได้นำไปต่อยอดอะไร ก็ทำให้ทักษะเรียนรู้ไปหยุดอยู่เท่านั้น โดยส่วนใหญ่หยุดชะงัก เช่น ในส่วนของการทำเครื่องปั้นจะมีบ่อพักดินซึ่งระบายไปกับพื้นพอน้ำท่วมก็เลยจะต้องหยุด ในปัจจุบันนี้การทำเครื่องปั้นเหลือน้อยลง เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมในครอบครัวและกลุ่ม OTOP รวมกันชุมชนให้ความร่วมมือแต่เน้นกันในกลุ่มมากกว่า อย่างเช่น กลุ่ม OTOP ถ้ามีปัญหาอะไรสมาชิกกลุ่มก็จะมาช่วยเหลือกัน และ กลุ่มอุตสาหกรรมในครอบครัวก็จะช่วยเหลือกันในกลุ่มเครือข่าย

ประเด็นที่ 4 ในอนาคตหน่วยงานของท่านมีนโยบายและแผนอย่างไร

หน่วยงานภาครัฐ C1 มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เขาดีมด้ากับศิลปวัฒนธรรม แต่ในปัจจุบันความสนใจในการท่องเที่ยวเปลี่ยนทิศทางการนำเสนอการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงนำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนหรือเพื่อผ่อนคลาย ใช้จ่ายซื้อของมากกว่าท่องเที่ยวเพื่อดีมด้ากับวิถีชีวิต, วัฒนธรรม, ศิลปะที่เป็นรากเหง้าของชุมชนมาแต่เดิม

หน่วยงานภาครัฐ C2 มีความเห็นว่า ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่ในเกาะเกร็ดใช้เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตขึ้นในเกาะเกร็ด ไม่ว่าจะเป็นภาชนะ หรือ สิ่งปลูกสร้างไม่ว่าจะเป็นวัดหรือบ้านเรือน โดยเฉพาะในพื้นที่หมู่ 1, 6 และ 7 หรือ การสวมเสื้อผ้าแบบมอญโบราณ ซึ่งถ้าหากทำได้ก็สามารถนำเสนอเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ วิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างชัดเจน เปรียบเหมือนพิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ ที่ส่งเสริมทั้งการ เครื่องปั้นดินเผา การสืบสานงานด้านวัฒนธรรมที่มีชีวิต และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างผสมผสาน

หน่วยงานภาครัฐ C3 มีความเห็นว่า แผนหรือนโยบายมีรองรับอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับชุมชนว่ามีความสนใจมากน้อยแค่ไหน ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม

หน่วยงานภาครัฐ C4 มีความเห็นว่า แผนงานมีการบรรจุไว้ในแผนทุกปี เช่น การส่งเสริมอาชีพ และ แผนพัฒนา 3 ปี เรื่องส่งเสริมอาชีพ 1. เครื่องปั้นดินเผา 2. OTOP เกี่ยวกับกลุ่มจักสานและกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตาม พรบ. ส่งเสริมอาชีพ ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 68

หน่วยงานภาครัฐ C5 มีความเห็นว่า มีแนวโน้มที่จะทำให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่แค่ในประเทศ นอกประเทศ ต้องการให้บุคคลที่มีความสนใจและรักในการปั้นมาสืบสาน ซึ่งอาจเป็นอาชีพเสริมโดยมีทักษะที่จะทำหรือสร้างสรรค์มากขึ้นมา โดยเน้นความสวยงามให้มีความตื่นตากับชาวต่างชาติ และประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อ โดยใช้สื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้นเพื่อประหยัดงบประมาณ

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

แบบสัมภาษณ์ (ช่างปั้น/คนงาน)

ชื่อ – นามสกุล • นาย • นาง • นางสาว

.....

อายุ..... ปี เพศ • ชาย • หญิง

บริษัท/โรงงานที่ทำ

.....

หน้าที่/ลักษณะงาน

.....

1. ประวัติส่วนตัว

1.1 อายุการทำงาน

.....

1.2 เคยทำอะไรก่อนหน้านี้

.....

ค่าแรง / ผลตอบแทน บาท (รายเดือน / รายวัน ดูตามผลงาน)

.....

.....

1.4 เป็นอาชีพหลัก / เสริม

.....

1.5 ฝึกอบรมมาจากไหน

.....

1.6 มีการปรับค่าแรง / ผลตอบแทนอย่างไร

.....

2. การผลิต / ผลิตภัณฑ์

2.1 ผลิตอย่างไร

.....

2.2 จำนวนผลงาน / ต่อวัน / ระยะเวลา ต่อชิ้น

.....

3. ปัญหาในการผลิต

3.1 อุปสรรคในการผลิตมีอะไรบ้าง

.....

3.2 ช่วงฤดูฝนน้ำท่วมทำอย่างไร

.....

3.3 คุณภาพของวัตถุดิบที่ใช้ เช่น ดิน แตกต่างจากเดิมในอดีตอย่างไร

.....

3.4 คุณภาพของวัตถุดิบ เป็นอุปสรรคต่อการทำงานอย่างไร

.....

4. การใช้เตาเผา

4.1 เตาเป็นชนิดใด

.....

4.2 ใช้อะไรเป็นเครื่องวัดอุณหภูมิ

.....

4.3 ระยะเวลาในการเผา / อบ

.....

5. ช่วงไหนที่มีการผลิตมากน้อย

.....

6. พร้อมที่จะอบรม / ถ่ายทอดวิชาความรู้

.....

7. ต้องใช้ระยะเวลาการฝึกงานนานแค่ไหน

.....

8. ข้อดีของการทำงานด้านนี้

.....

9. สภาพของเกาะเกร็ดปัจจุบันเป็นอุปสรรคต่อการทำงานและเดินทางอย่างไร

.....

แบบสัมภาษณ์ (หน่วยผลิตหรือผู้ประกอบการ)

ชื่อ –นามสกุล • นาย • นาง • นางสาว

อายุ..... ปี เพศ • ชาย • หญิง

ที่อยู่

.....

เบอร์โทร

1. ทำไมถึงมาทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง (หาจุดแข็ง)

.....

1.1 อาชีพนี้เป็นงานหลักหรืองานเสริม

.....

1.2 ทำกันทั้งครอบครัว

.....

1.3 ทำมานานแค่ไหน

.....

2. ลักษณะผลิตภัณฑ์เป็นอะไรบ้าง

.....

3. อุปสรรคที่ประสบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

.....

4. ปัญหาทางการผลิตมีอะไรบ้าง

.....

4.1 วัตถุดิบราคาเปลี่ยนแปลงอย่างไร

.....

4.2 อุปกรณ์เครื่องทุ่นแรง มีการพัฒนาอย่างไร

.....

4.3 ซื่อวัตถุดิบจากที่ไหน

.....

5. ปัญหาทางด้านแรงงาน

.....

5.1 ค่าแรงงานฝีมือ เปลี่ยนแปลงจากอดีต-ปัจจุบันอย่างไร

.....

5.2 หาแรงงานใหม่อย่างไร

.....

5.3 ถ้าจะให้ฝึกอบรม ยินดีจะฝึกให้ไหม

.....

6. ปัญหาทางการจัดการ

6.1 ผลิตเฉพาะที่สั่งทำ

.....

6.2 การออกแบบใหม่ๆ ทำอย่างไร

.....

6.3 ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นแค่ไหน

.....

7. ปัญหาทางการตลาด

7.1 ผลิตแล้วไปจำหน่ายที่ไหน

.....

7.2 ลูกค้าน่าสนใจเป็นใคร

.....

7.3 ขายได้ประมาณเท่าไร

.....

8. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

8.1 มีอุปสรรคอย่างไร เมื่อมีคนเข้ามาอยู่มากขึ้น

.....

8.2 น้ำท่วมช่วงไหน ปริมาณน้ำท่วมมากขึ้นหรือไม่

.....

8.3 ฝนตกช่วงไหน เป็นอุปสรรคมากแค่ไหน

.....

8.4 ชาวบ้านรู้สึกอย่างไร เมื่อทำการเผา

.....

9. ช่วงไหนที่งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง รุ่งเรือง (หาโอกาส)

.....

10. อนาคตมีแผนว่าจะทำอย่างไร

.....

11. หน่วยงานของรัฐให้การส่งเสริมช่วยเหลืออย่างไร

.....

12. ต้องการให้หน่วยงานช่วยเหลือ ทางด้านไหนบ้าง

.....

13. มีการนำผลงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ไปแสดงและจำหน่ายที่ไหนบ้าง

.....

14. มีการรวมกลุ่มงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง อย่างไร

.....

15. การรวมกลุ่มกันของชุมชนมีส่วนช่วยส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นเมือง ไหม

.....

16. ผลตอบแทนปัจจุบันกับเท่าที่ผ่านมาแตกต่างกันอย่างไร

.....

17. อนาคตมีแผนที่จะขยายกิจการอย่างไร เช่น ย้ายไปผลิตที่อื่น

.....

แบบสัมภาษณ์ (หน่วยงานภาครัฐ)

ชื่อ –นามสกุล • นาย • นาง • นางสาว

ตำแหน่ง..... หน่วยงาน

.....

อายุ..... ปี เพศ • ชาย • หญิง

สถานที่

.....

1. หน่วยงานของท่านต้องรับผิดชอบงานอย่างไรบ้าง

.....

.....

2. หน่วยงานของท่านมีนโยบายและแผนอย่างไรในการส่งเสริมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่
เกาะเกร็ด

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคเท่าที่ผ่านมามีอะไรบ้าง

.....

3.1 ช่วงฤดูฝนน้ำท่วมทำอย่างไร

.....

3.2 ชุมชนให้ความร่วมมืออย่างไร

.....

3.3 แนวโน้มปัญหาในอนาคตจะเป็นอย่างไร

.....

4 ในอนาคตหน่วยงานของท่านมีนโยบายและแผนอย่างไร

.....

.....